

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky

NOMINÁLNÍ FLEXE V ČEŠTINĚ A
SLOVENŠTINĚ

Diplomová práce

THE NOMINAL FLEXION IN CZECH AND SLOVAK
Master thesis

Vedoucí práce:
PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.

Vypracovala:
Regina Zobalová

Obor:
Česká filologie

OLOMOUC 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Olomouc.....

.....
podpis

OBSAH

ÚVOD	4
1 GRAFÉMY A MORFÉMY	6
2 SUBSTANTIVA	11
2.1 MASKULINA.....	15
2.1.1 MASKULINA ŽIVOTNÁ.....	18
2.1.2 MASKULINA NEŽIVOTNÁ.....	20
2.2 FEMININA.....	23
2.3 NEUTRA.....	29
2.4 ADJEKTIVNÍ DEKLINACE.....	34
2.5 PŘEJATÁ SUBSTANTIVA.....	35
3 PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 ZÁVĚR	68
5 SEZNAM ZKRATEK	71
6 SEZNAM LITERATURY	72

ÚVOD

Čeština a slovenština jsou dva velmi blízké jazyky. Patří spolu s hornolužickou a dolnolužickou srbštinou a polštinou do skupiny západoslovanských jazyků

Dlouhou dobu stály vedle sebe jako dva jazyky oficiální komunikace, z rádií a z televizí zněly se stejnou frekvencí, proto můžeme říct, že mezi staršími Čechy a Slováky téměř neexistuje jazyková bariéra.

U dnešní mladé generace tomu tak již není. Slovenština se po rozdělení Československa na dva samostatné státy vytratila z médií, čímž přestala být dostupnou. Generace narozená v těchto letech proto slovenštině rozumí jen s obtížemi. V současné době však nastává v pořadech sledovaných mladou generací k prolínání češtiny a slovenštiny, což je pro dnešní povědomí o slovenštině jen ku prospěchu.

Tato práce si klade za cíl zjistit současný stav slovenských deklinačních typů a jejich typických pádových koncovek. V teoretické části textu proto nastíníme deklinaci slovenských a českých substantiv. Jednotlivé deklinační typy blíže představíme v praktické části práce.

Materiálem pro výzkum nám budou 4 publicistické texty vygenerované ze slovenského portálu www.sme.sk, ve kterých určíme substantiva a jejich morfologické kategorie. Míru výskytu jednotlivých kategorií, především typů, porovnáme se stavem v současné češtině. Slovenské typy porovnáme s jejich českými ekvivalenty, poukážeme na vzájemné shody a rozdíly.

Pramenem pro srovnání těchto údajů nám bude publikace *Kvantitativní lingvistika současné češtiny* Marie Těšitelové (Praha, 1985) a práce *Frekvence českých vzorů substantiv: na materiálu ČNK*¹ autorů Kláry Osolsobě, Karla Paly a Pavla Rychlého.

V teoretické části je nám primární literaturou pro češtinu *Příruční mluvnice češtiny* (Brno, 2003), pro slovenštinu *Morfológia slovenského jazyka* (Bratislava, 1966) a *Dynamika slovenskej morfológie* Ladislava Dvonče (Bratislava, 1984). Proto, není-li uvedeno jinak, jsou výčty typů a podtypů spolu s deklinačními tabulkami a příklady převzaty z těchto zdrojů.

¹ Osolsobě, K. - Pala, K. - Rychlý, P. 1998. *Frekvence vzorů českých substantiv: na materiálu ČNK* [online, cit. 1. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.muni.cz/research/publications/230891>>.

(NE)DÁVNÁ HISTORIE

Slovenská jazykověda dělí dějiny slovenštiny do tří etap²: **období předpísemné** (neexistují nebo se nedochovaly jazykové památky), **období předkodifikační** (dochované české texty se slovakismy) a **období spisovné** (texty vzniklé po kodifikaci slovenského pravopisu).

Zatímco při tvorbě historické mluvnice češtiny se její autoři mohli opírat o jazykové památky vznikající od 13., respektive 14. století, při tvorbě historické mluvnice slovenštiny se jazykovědci opírali o české texty vzniklé na území Slovenska, ve kterých hledali slovakismy hláskové, tvaroslovné či lexikální. Zatímco čeština provedla v 15. století svou první reformu pravopisu, slovenština se první kodifikace dočkala teprve v 18. stol. Na jeho konci kodifikoval katolický kněz Anton Bernolák západoslovenský dialekt. Cílem bylo zaznamenat stav tamějšího nářečí. O kodifikaci v pravém slova smyslu ale můžeme hovořit až o pár desítek let později, kdy Ľudovít Štúr kodifikoval slovenštinu podle principů fonematických (v této zvukové podobě můžeme slyšet slovenštinu dodnes). Základem mu ovšem není, jako Bernolákovi, západoslovenské nářečí, nýbrž nářečí středoslovenské. Předpokládal totiž, že „střední“ nářečí zachovává nejvíce rysů původního jazyka, protože není tolik ovlivňováno jazyky sousedních zemí jako jazyky příhraniční. Středoslovenské nářečí je i dnes považováno za specificky slovenské.

Při kodifikaci pravopisu se Štúr s Bernolákem pro nedostatek literárních památek přiklonili na stranu pravopisu fonematického. Tento výběr byl pro slovenštinu výhodou - to, že byl psaný jazyk vytvořen na základě existující a užívané mluvy, jej pomohlo rychle rozšířit mezi uživatele. Tato kodifikace však netrvala dlouho. Na začátku 20. století Martin Hatala, jeden z předních odpůrců fonematického pravopisu, nahradil tento slovenský fonematický pravopis pravopisem historicko-etymologickým, jehož základem byla čeština. To napomohlo k vzájemné konvergenci češtiny a slovenštiny.

² Lipowski, J.: *Konvergence a divergence češtiny a slovenštiny v Československém státě*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2005, s. 9.

1. GRAFÉMY A FONÉMY

Čeština:

vokály

krátké - *a, e, i, o, u, y*

dlouhé - *á, é, í, ó, ú, ů, ý*

diftongy - *ou*

konsonanty:

tvrdé - *h, ch, k, r, d, t, n*

měkké - *ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň*

obojetné - *b, f, l, m, p, s, v, z, g*

Slovenština:

vokály

krátké - *a, **ä**³, e, i, o, u*

dlouhé - *á, é, í, ó, ú*

diftongy - *ia, ie, iu, ô*⁴

konsonanty

tvrdé - *d, t, n, l, g, k, h, ch*

měkké - *d', t', ň, **l'**, **dž**, č, ž, š, **dz**, c, j*

obojetné - *b, p, m, v, f, r, z, s*

³ Vyslovuje se jako široké, otevřené e. V dnešní spisovné slovenštině jen po retnicích *b, p, m, v*. Bývá ve slovech, ve kterých byla původní nosovka *ɤ*. V češtině je na tomto místě vlivem historického vývoje *ě* nebo *a* (slov. *pät'*, čes. *pět*, stsl. *пѣтъ*).

⁴ vysl. [uo]

Kvantita vokálů je významotvorná v obou jazycích. Ve slovenštině ale na rozdíl od češtiny existuje tzv. rytmický zákon, podle kterého zpravidla nebyvají dvě dlouhé⁵ slabiky bezprostředně za sebou.

- Slovenské diftongy mají výslovnost stoupavou (české klesavou), tzn. plný vokál je na druhém místě.
- Slovenské *ô* má stejný původ jako české *ů*, tedy z *ó*, které se diftongizovalo na *uo* (ve slovenštině zůstalo dále nezměněno, v češtině se monoftongizovalo v *ů*).
- Diftongy *ia* a *ie* jsou frekventovanějšími dlouhými protějšky vokálů *a* a *e* než *á* a *é*.
- V I sg. fem. pádová se koncovka *-ou* nepovažuje za diftong, je to také jediné místo, kde se tato dvojhláska nachází (vznikl jinak než české *-ou*, viz níže).
- Ve slovenštině neproběhla diftongizace *ú* > *ou* (čes. *mouka*, *brousit* vs. slov. *múka*, *brúsit*).
- Ve slovenštině neproběhla monoftongizace diftongu (*ó* >) *uo*⁶ > *ů* jako v češtině (čes. *kůň* X slov. *kôň*).
- Grafémům *i* a *y* odpovídá v češtině i slovenštině foném [i].
- Ve slovenštině se zachovala významotvorná párová měkkost souhlásek *l* a *l'*. Měkké *l'* se zvláštním znakem označuje jen před samohláskami předními (*lahký*), před souhláskami (*kol'ko*) a na konci slov (*priatel'*).
- Dvojice [d'e, t'e, ňe] se ve slovenštině objevují častěji než v češtině. V písmu jsou sice zpravidla zachyceny *de*, *te*, *ne*, *di*, *ti*, *ni*, ovšem vyslovují se [d', t', ň] před *i* a ve většině případů také před *e*, př. čes. *otec* [otec] vs. slov. *otec* [o'tec].
- Zatímco v češtině nalezneme pouze jednu spřežku, a to *ch*, slovenština má navíc *dz* a *dž*. V češtině se *dz* používá pouze u fonetických prepisů, kde zachycuje znělé *c*, př. [ledzgdó]. *Dž* se vyskytuje v obou jazycích převážně u slov cizího původu, která zdomácněla, př. *džem*, *džíny*, *džus* atp.

⁵ Za dlouhou je považována slabika obsahující dlouhý vokál, diftong nebo dlouhé slabikotvorné *ř* či *l'*.

⁶ psáno *ô*

- Slovenština nemá foném ani grafém ř, místo něj je ve slovenských slovech *r* (čes. *říše* vs. slov. *riša*, čes. *Řím* vs. slov. *Rím* atp.).
- Zatímco čeština má za někdejší silné jery samohlásku *e*, ve slovenštině se vyskytují střídnice *e, o, a* „(čes. *ten, ven, mech* X slov. *ten, von, mach*)“⁷.
- Ve slovenštině se mnohem častěji než v češtině vyskytuje foném *g* (*gaštan, gula, gombik* atp.). Ten se objevuje v češtině pouze u slov cizího původu a jako znělý protějšek fonému *k*.
- Slovenština uplatňuje ráz v menší míře než čeština. Podle *Stručné mluvnice slovenské pro Čechy* se ve slovenštině slova uvnitř věty anebo rytmické skupiny neoddělují tak ostře jako v češtině. Z toho také plyne, že spodobá znělosti se ve slovenštině děje častěji než v češtině.

Rytmický zákon

Tzv. rytmický zákon je pravidlo, podle kterého vedle sebe nemůžou stát dvě dlouhé slabiky, přičemž za dlouhou slabiku je považována slabika obsahující dlouhý vokál, diftong nebo dlouhé slabikotvorné *ř* či *l'*. Při zkracování se dlouhé vokály a diftongy mění na příslušné krátké vokály. U vokálů je krácení *ia-a, ie-e, iu-u, ô-o*.

Pravidlo se uplatňuje⁸:

1. v D a L pl. podstatných jmen feminin, např. *úradníkami - úradníčkach, riekam - riekach, hrázdami - hrázdach*,
2. v N, D, A a L pl. neuter, např. *miesta - miestami - miesta - miestach, líca - lícami - líca - lícach*,
3. v pádových příponách jakostních a vztahových adjektiv, řadových číslovek a přičestí, která se skloňují podle typu *pekný a cudzí*, např. *krásny - krásneho - krásnemu - krásnym - krásni/krásne - krásnych - krásnymi - krásna - krásnu - krásne*,
4. v infinitivu, v příponě 3. os. pl. přechodníku a přítomného činného přičestí sloves vzoru *padnúť*, např. *vládnúť - vládnú - vládnuc - vládnuci*,
5. v příponě 3. os. pl. přechodníku a přítomného činného přičestí sloves vzoru *česať*, např. *lámu - lámuc - lámuci*,

⁷ Bělič, J. et al.: *Slovenština*. SPN, Praha 1964, s. 8.

⁸ Dvonč, L. et al. 2000. Pravidlá slovenského pravopisu [online, cit. 30. 10. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.juls.savba.sk/ediela/psp2000/psp.pdf>>.

6. v příponách tvarů přítomného času sloves vzorů *robiť* a *volať*, např. *chválím - chváliš - chváli - chválime - chváľite*,
7. ve tvarech přítomného času opakovacích sloves zakončených *-avať*, např. *písavať - písavam - písavaš - písava - písavame - písavate*,
8. v G pl. substantiv skloňovaných dle vzoru *žena* a *mesto* se po dlouhé slabice vkládá vokál *o* (např. *čiarok, čiapok, sviečok, lekárrok; lýtok, svetielok*), po krátké slabice diftong *ie* (např. *matiek, učiteliek, očiek, kľbiok*),
9. ve zdobnělinách utvořených sufixem *-ko* s vkladnou samohláskou v předposlední slabice, např. *vlákenko* ke slovu *vlákno*, *plátenko* k *plátno*, *krídelko* k *krídlo*,
10. u substantiv tvořených sufixy *-ník, -ík, -iček, -íctvo, -ák, -ár, -áreň* a u adjektiv tvořených sufixy *-ný, -ský, -cký, -iansky* po předcházející dlouhé slabice nastupují krátké sufixy *-nik, -ik, -iček, -ictvo, -ak, -ar, -areň, -ny, -sky, -cky, -ansky*, např. *vrátnik, piatok, taliansky, dáždiček, snehuliačik*.

Výjimky z rytmičkého zákona

Délka se nekrátí:

1. v pádových příponách neuter zakončených na *-ie*, které se skloňují podle vzoru *vysvedčenie*, např. *listie - listia - listiu - listie - listí - listím*,
2. v pádové příponě *-í* G pl. *feminin*, např. *hrádzí, schôdzí, kľiešťí*,
3. v tvarech G pl. s vkladnou dvojháskou *ie* u *feminin* a neuter skloňovaných podle vzorů *žena, ulica* a *mesto*, např. *výhra - výhier, Mlynárce - Mlynáriec*,
4. v pádových příponách živočišných přídavných jmen, např. *pávi - pávieho - páviemu - pávím, pávia - páviu, pávie - pávích - pávími*,
5. ve tvarech přítomného času sloves vzoru *rozumieť*, např. *zmúdriet' - zmúdriem - zmúdrieš - zmúdrie - zmúdrieme - zmúdriete*,
6. v příponě *-ia* 3. os. pl. přítomného času, příponě přechodníku *-iac* a příponě přítomného činného přičestí *-iaci*, např. *chvália, chváliac, chváliaci*,
7. v příponě minulého činného přičestí *-vší, -všia, -všie* po předcházejícím diftongu *ia*, např. *vyliaavší - vyliaavšia, vyliaavšie*,
8. ve tvarech opakovacích sloves zakončených na *-ievať* (diftong *ie* se nezkracuje), např. *blúdievať' - blúdievam - blúdievaš - blúdieva - blúdieval*,
9. v příponách *-iar, -iareň* (diftong *ia* se nezkracuje), např. *miliar, múčiar, bieliareň*,

10. v kompozitech, např. *tisíc násobný, tisíckrát, viacmiestny*,
11. ve tvarech neurčitých zájmen s částicemi *nie-, bár-, bárs-, bohvie-, čertvie-, ktovie-, neviem-*, např. *niekým, bárčím, bárským, bohviekým*,
12. ve slovech s předponami *ná-, zá-, sú-*, např. *nádielka, zásielka, súčiastka*.

Ve starších pracích o slovenštině můžeme mezi výjimkami nalézt koncovku I sg. feminin. Ladislav Dvonč v práci *Rytmičský zákon ve spisovnej slovenčině* (1955) vysvětluje, že v tomto případě není (na rozdíl od českého) *-ou* v I sg. feminin diftong (tedy součást dlouhé slabiky, jež by podléhala rytmičkému zákonu), ale spojení „o + konsonant v“. „Teda *ženou, krásnou, vierou, hôrkou...* je ve skutečnosti fonologicky *ženov, krásnov, vierov, hôrkov*. Z fonologického rozboru přípony *-ou* vyplývá, že případy jako *vierou, krásnou* a pod. nie sú výnimkami z rytmičkého zákona, pretože druhá slabika je krátká.“⁹

⁹ Dvonč, L.: *Rytmičský zákon v spisovnej slovenčině*. Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, Bratislava 1955, s. 192.

2. SUBSTANTIVA

„Substantiva označují nezávislé entity, tj. osoby, zvířata a věci, dále vlastnosti a děje pojímané jak nezávislé entity (krása, běh).“¹⁰

U substantiv rozlišujeme pád, číslo a rod. Vzor, označován také jako typ, není gramatickou kategorií. Je to soubor koncovek všech tvarů daného slova (vzoru), k němuž se na základě shodných rysů přiřazují slova formálně podobná a který slouží uživatelům jazyka jako pomůcka pro deklinaci k tomuto typu přiřazených slov.

PÁD je prostředek, jímž substantivum vyjadřuje své postavení ve větě. Je signalizován pádovými koncovkami (v případě prostých pádů) nebo pádovými koncovkami a předložkou (v případě pádů předložkových, kterými mohou být všechny pády kromě vokativu, viz níže). Čeština i slovenština, jakožto jazyky flektivní, mají v pádové koncovce vyjádřen pád, číslo i rod substantiva. Na rozdíl od jazyků aglutinačních, které mají pro každou kategorii samostatný morfém.

V češtině rozlišujeme 7 pádů (nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokál, instrumentál), ve slovenštině 6 pádů (všechny zmíněné, kromě vokativu).

Slovenský slovník z literatury aj nářečí autorů Karla Kálala a Miroslava Kálala z roku 1923 ještě vokativ uvádí. Práce pozdější, např. *Praktická příručka slovenského pravopisu* (1966), již upozorňují, že „V oslovení sa používa tvar 1. p.: *žena!* (nie „ženo!“).“¹¹ Zbytky vokativu se ve slovenštině zachovaly jen u některých maskulin z domácího prostředí („*synku, bratku, bratu, chlapče, švagre, kmotre* (popri *švagor, kmotor*), *chlape, priateľu* (popri *priateľ*), *člověče*, a pri slovách *majstre a pane*, ak stojí samostatne, nie s iným slovom.“¹²) a z náboženské oblasti (*boh – bože, otec – otče*)¹³. U feminin je vokativ plně nahrazován nominativem. „V ľudovom - teda nespisovnom - jazyku možno však dnes (azda pod vplyvom angličtiny a/alebo maďarčiny) pozorovať vokatív tvorený koncovkou *-i* pre vlastné mená a niektorých príbuzných (*Paľo - Pali, Zuza - Zuzi, mama - mami, oco - oci*,

¹⁰ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 229.

¹¹ Zauner, A.: *Praktická příručka slovenského pravopisu*. Obzor, Bratislava 1966, s. 119.

¹² Oravec, J. et al.: *Příručka slovenského pravopisu pre školy*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1976, s. 72.

¹³ ibidem

babka - babi), který je však často synonymný so zdrobneným nominatívom (z ktorého zrejme pôvodne aj vznikol).¹⁴

Vokatív, jako jediný pád vyskytující se pouze bez předložky, je pádem kontroverzním. Jeho funkce v textu je funkce kontaktní, není větným členem. „Zdánlivou výjimkou je tzv. vokativ jmenovací, tj. užití metajazykové: *Volají na ni Lenko*.“¹⁵ Vokatív odlišný od nominativu je v češtině pouze v sg., a to u typů *pán, muž, hrad, stroj, předseda, žena, píseň* a *kost*. Absence vokativu u neuter nepochybně souvisí s tím, že nejčastěji bývají oslovovány osoby (tedy jména primárně mužského a ženského rodu).

Vokatív se přestává užívat i v češtině, a to především při oslovení typu *pane Nováku!* **pane Novák!*. Nastává zde snaha o jazykovou ekonomii, kdy substantivum *pan* ve vokativu signalizuje oslovení, a proto z komunikačního hlediska již není třeba skloňovat také následující proprium. PMČ sice uvádí, že vokativ může být v hovorovém projevu nahrazen nominativem, ve výjimečných případech (např. způsobovalo-li by oslovení vokativem hláskovou alternaci typu *Pavlinec => Pavlinče*) v projevu spisovném. ÚJČ AV ČR však tuto možnost nepřipouští.¹⁶

GRAMATICKÉ ČÍSLO je založeno na protikladu jednotnosti a nejednotnosti (singularita vs. pluralita), odráží se v tvaru daného substantiva.

Tento protiklad odrážejí jména počítatelná (*muž, skříň, hora kouzlo* atp.). V obou jazycích ale existují substantiva nepočítatelná. V češtině to jsou názvy a jména unikátních věcí (*vesmír*), abstraktní substantiva (*mládí, láska* atp.), látková substantiva (*dřevo, pivo* atd.).

Pouze v singuláru jsou podstatná jména hromadná. „Mají sice singulárovou podobu, ale označují soubory počítatelných jednotlivin (individuí).“¹⁷ Př.: *lectvo, mládež, křoví, topivo* atp.

Vedle nich existují podstatná jména pomnožná, která mají pouze plurálovou podobu, např. *nůžky, dveře, Vánoce, ledviny* atp.

¹⁴ Wikipédia, <http://sk.wikipedia.org/>, heslo „vokatív“ [cit. 12. 8. 2011].

¹⁵ Bachmannová, J. et al.: *Encyklopedický slovník češtiny*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha 2002, s. 532.

¹⁶ „Oslovení prvním pádem je přípustné pouze v neoficiálních situacích, jde o tvar stylově příznakový. V kultivovaných spisovných projevech psaných i mluvených bychom měli oslovovat pátým pádem. Užití pádu prvního je zde považováno za projev nezdvornosti, značné neformálnosti a nepřiměřené familiarity.“ Internetová jazyková příručka, <http://prirucka.ujc.cas.cz/>, heslo „vokatív“ [cit. 12. 8. 2011].

¹⁷ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 231.

GRAMATICKÝ ROD

„Gramatický rod zahrnující maskulinum, femininum a neutrum vznikl aplikací přirozeného rodu na neživotné substance a je substantivům živým i neživým aplikován. Slouží jako třídící a organizující princip pro flexi.“¹⁸

K jednomu z rodů se musí zařadit každé substantivum. Rozhodující pro zařazení je zpravidla tvar základní, tedy N sg. Gramatický rod se shoduje s rodem přirozeným jen u těch substantiv, která vyjadřují názvy osob a zvířat.

V období indoevropského prajazyka se rozlišovaly dva rody: osobní a věcný. Později vznikly tři rody - maskulina, feminina a neutra. Kategorie životnosti však zde nebyla brána v potaz - i když se toto rozdělení chápalo velice široce, podle Lamprechta (1977), patřila do kategorie feminina např. jména stromů, ale jejich plody již spadaly pod neutra. Postupným vývojem se navíc začaly stírat rozdíly v deklinačních typech kmenových. Na konci praslovanštiny došlo k homonymii N a A sg. o-kmenů a u-kmenů (mezi maskulina byla řazena jména z původní kategorie osobní, tedy ta, na která se můžeme zeptat kdo; byl to tedy nejrozšířenější rod), což způsobilo značnou významovou nezřetelnost. Proto vzniká tzv. genitiv-akuzativ, jenž se v průběhu 15. a 16. stol. rozšiřuje i k jménům živočišným (u pojmenování neživých maskulin se dodnes, až na výjimky jako *ledoborec* atp., shoduje N s A). Ustálení genitivu-akuzativu bylo příčinou rozdělení jmen životných a neživotných.

Původní plurálové tvary životných i neživotných maskulin měly tvar N a A rozdílný (N pl. *vlci* i *potoci*). To ovšem nekorespondovalo s novými systémovými změnami, které odstartoval vznik genitivu-akuzativu. Bylo třeba rozlišit životná maskulina od neživotných i v plurálu. Proto na přelomu 16. a 17. století vzniká tzv. akuzativ-nominativ, který podle vzoru

„potok : potok = x : potoky
x = potoky“¹⁹

upravuje tvary N pl. neživotných maskulin na tvary shodné s A pl. Tím byla kategorie životnost x neživotnost rozlišena i v plurálu.

¹⁸ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 232.

¹⁹ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 119.

Jak dále uvádí Lamprecht (1977), ve slovenštině (a v českých východních nářečích) se genitiv-akuzativ začal uplatňovat i v plurálu, ale jen v případě jmen osobních. „To ovšem mělo za následek, že se v plurálu odlišovala od sebe jména osobní a neosobní. Uplatňuje se tu tedy nikoliv princip životnosti jako v singuláru, nýbrž princip osobovosti. Tato okolnost umožňuje, že se akuzativy-nominativy mohou šířit i ke jménům živočišným; vznikají tak nominativy typu *kapry, voly, raky, barany*. Ve slovenštině se původní nominativy zachovaly jako relikty jen u tří jmen (*vlci, psi, vtáci*), u ostatních jsou akuzativy-nominativy: *barany, orly, zajace, medvede, jelene* atd.“²⁰

U některých substantiv se setkáváme s kolísáním v rodě. Jde buď o nářeční varianty téhož významu, např. *brambor//brambora; okurek//okurka; sršeň (m.)/sršeň (f)*, nebo o substantiva, jejichž rod rozeznáme až z kontextu, např. *choť - přišel s chotí (femininum)//přišla s chotěm (maskulinum)*, nebo *rukojmi* (zde PČP²¹ uvádí možnost maskulina a neutra, my se domníváme, že by byla možná také nesklonná varianta femininní).

Ve slovenštině to jsou jména *zámek (m) // zámka (f)* a augmentativa končící sufixem *-isko*, např. *chlapisko (m) // chlapisko (n)*.

Ve slovenštině se maskulina vyjadřující zvířecí jména skloňují v pl. jako neživotná (kromě výjimek *psi, vlci, vtáci*, viz výše). Jako životná se v pl. chápou a skloňují pouze v případě obrazného pojmenování a nadávek.

V obou jazycích se vyskytují také jména nesklonná. Jsou to slova cizího původu, jež se ještě nepřizpůsobila dané jazykové konvenci. Tato slova bývají zpravidla zařazována k neutru. Z české slovní zásoby jsou to slova jako *interview, bordó, zoo, ragú* atp. Ve slovenštině jde povětšinou o stejná slova jako v češtině, např. *resumé, rekviem* atp.

Některá nesklonná slova cizího původu jsou zařazována k maskulinu či k femininu dle povědomí uživatelů jazyka, např. *okapi* je chápáno jako femininum, snad podle feminina *gazela (okapi je její druh)*.

²⁰ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 120.

²¹ Šaur, V.: *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Ottovo nakladelství, Praha 2005, s. 363.

2.1 MASKULINA

Maskulina dělíme na životná a neživotná, přičemž tato kategorie odráží živost (jména osob a zvířat) vs. neživost (jména věcí, vlastností, činností, dějů, ale i rostlin) substantiva. Tvary životných maskulin se rozlišily především v pádech nejdůležitějších pro komunikaci, tedy v N a A. Odlišnost tvarů těchto pádů zřetelně odlišuje rozdíl mezi agentem a patientem děje.

Zatímco však v češtině se obě skupiny dále dělí na tvrdá a měkká substantiva, ve slovenštině se toto dělení uplatňuje pouze u maskulin neživotných. Slovenština nemá ekvivalenty pro české vzory *muž* a *soudce*. Navíc, jak bylo vysvětleno, ve slovenštině se více než v češtině uplatňuje kategorie osobovosti a skloňování životných a neživotných maskulin je v obou jazycích rozdílné.

Přehled deklinačních typů maskulin

Čeština:

Životná:

N sg. zakončen konsonantem

tvrdý typ *pán* (podtyp *hoch, občan*)

měkký typ *muž* (podtyp *otec, obyvatel*)

N sg. zakončen vokálem

tvrdý typ *předseda* (podtyp *paňáca, sluha, husita*)

měkký typ *soudce*

Neživotná:

tvrdý typ *hrad* (podtyp *ostrov, zámek, domeček*)

měkký typ *stroj*

Slovenština:

Životná:

N sg. zakončen konsonantem

typ *chlap* (podtyp *dedo, brat, otec*)

N sg. zakončen vokálem

typ *hrdina* (podtyp *poeta*)

Neživotná:

tvrdý typ *dub* (podtyp *mak, Sučian, dom*)

měkký typ *stroj*²² (podtyp *čaj, Levár, lakeť*)

²² Slovenská neživotná maskulina nebývají zakončena vokálem!

TVRDÝ A MĚKKÝ TYP SKLOŇOVÁNÍ

Rozdíly ve skloňování tvrdých a měkkých maskulin nejsou ve slovenštině tak výrazné jako v češtině. Je to dáno tím, že ve slovenštině neproběhla přehláska:

a > e - 12. - 14. stol.

První fází bylo splynutí *'a > ä* mezi měkkými souhláskami, před tvrdými ke změně nedocházelo (srov. (Lamprecht 1977) *jav'í'ti > jäv'í'ti*, *leža'ti > ležät'í* vs. *čas*, *žába* atp.) ani v případě *'ä*, které se tomuto začalo přizpůsobovat: (Lamprecht 1977) *čästo > často*; *jäzyk > jazyk*. „Jedinou výjimku tvoří *ä* před *k*, které zůstává, srov. *m'äkký*, *p'äkny*.“²³ Druhou fází je splynutí každého *ä > ě*, kromě *ä* před *k*, které se zachovalo (srov. *jako*). Přehláska byla důsledně provedena v Čechách, ve středomoravských nářečích (kromě severozápadní části) neproběhla jen v krátkých koncových slabikách, ve východomoravských a slezskomoravských nářečích přehláska neproběhla v krátkých slabikách.

Tato přehláska od sebe oddálila české měkké deklinační typy od tvrdých (G a A sg. *pána* vs. *muže*, N sg. *žena* vs. *riže*) a způsobila alternace *a - ě*, z nichž některé jsou ve spisovné češtině dodnes (*kuřě - kuřata*).

'u > ('ü) > i - konec 14. století

Mění se každé *'u* bez ohledu na následující hlásku. Tato změna podle Lamprechta (1977) proběhla důsledně v Čechách, v moravsko-českých nářečích jen v koncovkách a v moravských nářečích nebyla provedena téměř vůbec. „V nářečích východomoravských (moravskoslovenských) a slezskomoravských (lašských) se přehláska neprovedla, srov. *břuch*, *čuch*, *kožuch*, *plúca*, *lúbat* atd.“²⁴ Podle Lamprechta se slova jako *cit*, *cizí* (slov. *cudzi*) atp. dostala do těchto nářečí ze spisovného jazyka, do spisovné slovenštiny se slova jako *Ježíš*, *cit*, *tisíc* dostala přes jazyk biblický, tedy ze spisovné češtiny (čes. *klíč* vs. slov. *klúč*; čes. *jitro* vs. slov. *jutro* atp.).

²³ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 51.

²⁴ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 59.

V podtypech (a starší mluvnice ani v typech-vzorech) nejsou jednotné gramatiky ani české, ani slovenské. Každá uvádí vzorová slova jiná. Tak např. u českého typu *pán* uvádí *Příruční mluvnice češtiny*²⁵ Grepla a kol. (2003) podtypy *hoch, občan*; *Akademická mluvnice češtiny*²⁶ (1986) uvádí podtypy²⁷ *soused, dělník*; *Česká mluvnice*²⁸ Havránka a Jedličky (1963) uvádí podtypy *hoch, občan, Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*²⁹ V. Šaura (2005) uvádí podtypy *pán, kluk*.

U slovenského typu *chlap* uvádí *Morfológia slovenského jazyka*³⁰ Ladislava Dvonče a kol. (1966) podtypy *dedo, brat, otec*; *Slovenská gramatika*³¹ Eugena Pauliniho (1981) uvádí podtypy *dedo, ľudia, synovia, majster*; *Krátká gramatika slovenská*³² stejného autora (Eugen Paulini, 1997) uvádí pouze podtyp *brat*; *Slovenština*³³ Jaromíra Běliče a kol. (1964) uvádí podtypy *ľudia, otcovia, herci*; *Praktická příručka slovenského pravopisu*³⁴ Alfonze Zaunera (1966) podtypy neuvádí vůbec.

²⁵ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 244.

²⁶ Komárek, M. et al.: *Mluvnice češtiny (2). Tvarosloví*. Academia, Praha 1986, s. 294.

²⁷ *Typ* je zde chápán jako způsob zakončení, v tomto případě tedy zakončení maskulina konsonantem, nikoli jako *vzor* (v našem pojetí). Proto také *podtyp*, v tomto případě chápán jako zakončení maskulina konsonantem tvrdým, je chápán odlišně. *Typ*, jak jej uvažujeme my, je zde nazýván *vzorem*, uvedené příklady jsou tedy podvzory.

²⁸ Havránka, B. - Jedlička, A.: *Česká mluvnice*. SPN, Praha 1963, s. 131.

²⁹ Šaur, V.: *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Ottovo nakladatelství, Praha 2005, s. 56.

³⁰ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 73.

³¹ Pauliny, E.: *Slovenská gramatika (Opis jazykového systému)*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1981, s. 103.

³² Pauliny, E.: *Krátká gramatika slovenská*. Národné literárne centrum, Bratislava 1997, s. 73.

³³ Bělič, J. et al.: *Slovenština*. SPN, Praha 1964, s. 55.

³⁴ Zauner, A.: *Praktická příručka slovenského pravopisu*. Obzor, Bratislava 1966, s. 110.

2.1.1. ŽIVOTNÁ MASKULINA

Životná maskulina jsou názvy zpravidla živých osob nebo zvířat mužského rodu.

čes. PÁN, MUŽ, slov. CHLAP

„K typu pán patří substantiva zakončená na tvrdý nebo obojetný konsonant mající v G sg. koncovku *-a*. Dále se podle něho skloňují i nečetná křestní jména jako *Marko, Hugo* a příjmení typu *Vočadlo, Bydlo, Stýblo* a také původně nesklonná příjmení typu *Šerých*.“³⁵

„Typ muž je tvořen substantivy zakončenými měkkým nebo obojetným konsonantem mající v G sg. *-e*. Dále k němu patří obdobně zakončená křestní jména a příjmení jako: *Aleš (Aleše//Alše), Řehoř, Kadlec, ...*.“³⁶

„Podľa vzoru chlap sa skloňujú mužské osobné podstatné mená 1. zakončené v N sg. na hocakú spoluhlásku; napr.: *dráb, snob, Srb, ... muž, veľmož*; 2. zakončené v N sg. na samohlásku *o, ...*.“³⁷

	čes. PÁN sg.	čes. MUŽ sg.	slov. CHLAP sg.
N	pán-0	muž-0	chlap-0 ded-o
G	pán-a	muž-e	chlap-a
D	pán-u/-ovi	muž-i/-ovi	chlap-ovi
A	pán-a	muž-e	chlap-a
L	o pán-ovi/-u	o muž-i/-ovi	o chlap-ovi
I	pán-em	muž-em	chlap-om

³⁵ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 244.

³⁶ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 244-245.

³⁷ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 73-74.

	čes. PÁN pl.	čes. MUŽ pl.	slov. CHLAP pl.
N	pán-i/-ové občan-é	muž-i/-ové obyvatel-é	chlap-i ded-ovia brat-ia
G	pán-ů	muž-ů obyvatel-0	chlap-ov ľud-í
D	pán-ům	muž-ům	chlap-om
A	pán-y	muž-e	chlap-ov
L	o pán-ech o hoš-ích	o muž-ích	o chlap-och
I	pán-y	muž-i	chlap-mi otc-ami

čes. PŘESEDÁ, slov. HRDINA (čes. SOUDCE)

„Životná maskulina končící v N sg. na vokál *-a* tvoří typ předseda, ta, jež končí na vokál *-e*, tvoří typ soudce.“³⁸

„Podľa vzoru hrdina sa skloňujú všeobecné a vlastné mužské osobné podstatné mená zakončena v N sg. na *-a*.“³⁹

	čes. PŘESEDÁ sg.	čes. SOUDCE sg.	slov. HRDINA sg.
N	předsed-a	soudc-e	hrdin-a
G	předsed-y paňác-i	soudc-e	hrdin-u
D	předsed-ovi	soudc-i/-ovi	hrdin-ovi
A	předsed-u	soudc-e	hrdin-u
L	o předsed-ovi	o soudc-i/-ovi	o hrdin-ovi
I	předsed-ou	soudc-em	hrdin-om

³⁸ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 246.

³⁹ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 86.

	čes. PŘEDSEDA pl.	čes. SOUDCE pl.	slov. HRDINA pl.
N	předsed-ové husit-é/-i	soudc-i/-ové	hrdin-ovia poet-i
G	předsed-ů	soudc-ů	hrdin-ov
D	předsed-ům	soudc-ům	hrdin-om
A	předsed-y paňác-i	soudc-e	hrdin-ov
L	o předsed-ech sluz-ích	o soudc-ích	o hrdin-och
I	předsed-y paňác-i	soudc-i	hrdin-ami poet-mi

2.1.2 NEŽIVOTNÁ MASKULINA

Zatímco u životných maskulin se v jednotném čísle shoduje genitiv s akuzativem (ve slovenštině k této shodě dochází i v plurálu), což bylo vysvětleno výše, u neživotných maskulin se shoduje nominativ s akuzativem, a to u obou jazyků v jednotném i množném čísle.

čes. HRAD, slov. DUB

„Hrad je vzorem pro maskulina zakončena v N sg. na tvrdou nebo obojetnou souhlásku a v G pl. na *-u* (podtyp *ostrov* má v G sg. *-a*).“⁴⁰

„Podľa vzoru dub sa skloňujú neživotné podstatné mená mužského rodu zakončené v N sg. na tvrdé a obojaké spoluhlásky (*t, d, n, l, k, g, ch, g, p, b, m, f, v, s, z, r,*).“⁴¹

⁴⁰ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 251.

⁴¹ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 88.

	čes. HRAD sg.	slov. DUB sg.
N	hrad-0	dub-0
G	hrad-u ostrov-a	dub-a mak-u
D	hrad-u	dub-u
A	hrad-0	dub-0
L	o hrad-u/ě ostrov-ě/u domečk-u	na dub-e na mak-u
I	hrad-em	dub-om

	čes. HRAD pl.	slov. DUB pl.
N	hrad-y	dub-y
G	hrad-ů	dub-ov Sučian-0
D	hrad-ům	dub-om
A	hrad-y	dub-y
L	o hrad-ech domeč-kách/-cích zámc-ích	o dub-och
I	hrad-y	dub-mi dom-ami

čes. STROJ, slov. STROJ

„Stroj je vzorem pro maskulina zakončená v N sg. na měkkou nebo obojetnou souhlásku a v G sg. na koncovku *-e*.“⁴²

„Podľa vzoru stroj sa skloňujú neživotné podstatné mená mužského rodu zakončené v N sg. 1. na mäkké spoluhlásky (*t', d', ň, l', c, dz, č, dž, š, ž, j*)...pomnožné

⁴² Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 251.

podstatné mená ... 2. niektoré neživotné podstatné mená zakončené v N sg. na *-ra -l*.⁴³

	čes. STROJ sg.	slov. STROJ sg.
N	stroj-0	stroj-0
G	stroj-e	stroj-a čaj-u
D	stroj-i	stroj-u
A	stroj-0	stroj-0
L	o stroj-i	o stroj-i
I	stroj-em	stroj-om

	čes. STROJ pl.	slov. STROJ pl.
N	stroj-e	stroj-e
G	stroj-ů	stroj-ov Levár-0
D	stroj-ům	stroj-om
A	stroj-e	stroj-e
L	o stroj-ích	o stroj-och
I	stroj-i	stroj-mi lakt'-ami

⁴³ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 96.

2.2 FEMININA

Přehled deklinačních typů feminin

Čeština:

N sg. zakončen vokálem

-a = tvrdý typ *žena* (podtypy *skica*, *ruka*)

-e = měkký typ *ruže* (podtyp *ulice*)

N sg. zakončen konsonantem

G sg. zakončen vokálem

-e = typ *píseň*⁴⁴

-i = typ *kost*

Slovenština:

N sg. zakončen vokálem

-a = tvrdý typ *žena* (podtyp *idea*)

-e = měkký typ *ulica*

N sg. zakončen konsonantem

G sg. zakončen

-e = typ *dlaň*

-i = typ *kost'*

⁴⁴ *Příruční mluvnice češtiny* uvádí typ *píseň* jako podtyp typu *ruže*. My se však v tomto případě přidržíme tradičního školského pojetí a *píseň* budeme brát jako samostatný typ.

V případě, že v N sg. je v TZ krátký vokál, dochází ve slovenštině v tvarech bez koncovky ke kvantitativní alternaci vokálu, př. *сила - sil, chyba - chýb, vrana - vrán* atp. Dloužení nenastává v případě, kdy to rytmický zákon nedovoluje, př. *výhoda - výhod, záhrada - záhrad* atp., a u feminin zakončených na *-ova*, př. *budova - budov, potvora - potvor*.

Stejně jako v češtině setkáváme se i ve slovenštině s vkladnými hláskami, které zjednodušují výslovnost obtížně artikulovatelných skupin hlásek. Zatímco v češtině je však pohybnou hláskou převážně *-e-*, ve slovenštině se setkáváme s *-ie-* (*panna - panien*), *-o-* (*látka - látok*), *-e-* (*vojna - vojen*), zřídka *-ô-* (*kvapka - kvapôk*⁴⁵) nebo *-á-* (*perla - perál*⁴⁶).

čes. ŽENA, slov. ŽENA

„K typu žena náležejí feminina zakončená na *-a* po tvrdých a obojetných konsonantech a po *c*.“⁴⁷

„Podľa vzoru žena sa skloňujú podstatné mená ženského rodu, ktorá sa končia v N sg. na *-a* a ktorých kmeň sa končí na tvrdú alebo obojakú spoluhlásku (*t, d, n, l, k, g, ch, h, p, b, m, f, v, s, v, z, r*).“⁴⁸

	čes. ŽENA sg.	slov. ŽENA sg.
N	žen-a	žen-a
G	žen-y skic-i	žen-y
D	žen-ě	žen-e ide-i
A	žen-u	žen-u
L	o žen-ě	o žen-e ide-i
I	žen-ou	žen-ou

⁴⁵ také *kvapiek, kvapák*

⁴⁶ také *periel*

⁴⁷ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 255.

⁴⁸ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 101.

	čes. ŽENA pl.	slov ŽENA pl.
N	žen-y skic-i ruc-e ruk-ou	žen-y
G	žen-0	žien-0 ide-í
D	žen-ám	žen-ám
A	žen-y skic-i ruc-e	žen-y
L	o žen-ách o ruk-ou	o žen-ách
I	žen-ami ruk-ama	žen-ami

čes. RŮŽE, slov. ULICA

Podle typu *růže* se skloňují feminina zakončena v N sg. na *-e*.

„Podľa vzoru *ulica* sa skloňujú podstatné mená ženského rodu, ktoré sú zakončené v N sg. na *-a* a ktorých kmeň sa končí na mäkkú spoluhlásku (*t', d', ň, l', c, dz, č, dž, š, ž, j*).“⁴⁹

	čes. RŮŽE sg.	slov. ULICA sg.
N	růž-e	ulic-a
G	růž-e	ulic-e
D	růž-i	ulic-i
A	růž-i	ulic-u
L	o růž-i	o ulic-i
I	růž-í	ulic-ou

⁴⁹ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 104-105.

	čes. RŮŽE pl.	slov. ULICA pl.
N	růž-e	ulic-e
G	růž-í ulic-0	ulíc-0 ban-í
D	růž-ím	ulic-iam
A	růž-e	ulic-e
L	o růž-ích	o ulic-iach
I	růž-emi	ulic-ami

čes. PÍSEŇ, slov. DLAŇ

„Podle podtypu píseň se skloňují feminina zakončená na *-ej, -eň, -ev*: ... ; a další zakončená na měkký konsonant.“⁵⁰

„Podľa vzoru dlaň sa skloňujú podstatné mená ženského rodu zakončené v N sg. na spoluhlásky *ň, č* (okrem slov *reč, seč*), *ž* (okrem *lož*), *l'* (okrem *bel', sol'*), *d'* (okrem *mlad', med'*), *j, š* (okrem *myš, voš*), *m, z, dz*, na spoluhláskovú skupinu *šť* (len všeobecné podstatné mená) a cudzie slová na *-x*).“⁵¹

	čes. PÍSEŇ sg.	slov. DLAŇ sg.
N	píseň-0	dlaň-0
G	písn-ě	dlan-e
D	písn-i	dlan-i
A	píseň-0	dlaň-0
L	o písn-i	o dlan-i
I	písn-í	dlaň-ou

⁵⁰ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 259.

⁵¹ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 108.

	čes. PÍSEŇ pl.	slov. DLAŇ pl.
N	písn-ě	dlan-e
G	písn-í	dlan-í
D	písn-ím	dlan-iam
A	píseň-ě	dlan-e
L	o písn-ích	o dlan-iach
I	písn-ěmi	dlaň-ami

čes. KOST, slov. KOSTŤ

„Podle tohoto typu se skloňují především feminina utvořená sufixem *-ost/-est*, jako *rychlost, hloupost, svěžest, bolest*; dále feminina *věc, řeč a pl. děti*.“⁵²

„Podľa vzoru *kost'* sa skloňujú podstatné mená ženského rodu zakončené v N sg. na spoluhlásky *c* (okrem *obec, pec*), *s, v, p*, *slová s odvodzovacou príponou -ost'* a iné slová na *-st'* (okrem *čel'ust', kyst', päst'*).“⁵³

	čes. KOST sg.	slov. KOSTŤ sg.
N	kost-0	kost ² -0
G	kost-i	kost-i
D	kost-i	kost-i
A	kost-0	kost ² -0
L	o kost-i	o kost-i
I	kost-í	kost ² -ou

⁵² Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 260

⁵³ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 110.

	čes. KOST pl.	slov. KOSTĚ pl.
N	kost-i	kost-i
G	kost-í	kost-í
D	kost-em	kost-iam
A	kost-i	kost-i
L	o kost-ech	o kost-iach
I	kost-mi	kost ² -ami

2.3 NEUTRA

Přehled deklinačních typů neuter

Čeština:

N sg. zakončena vokálem

-o = typ *město* (podtyp *jablko, středisko, pončo*)

-e = typ *moře* (podtyp *bojiště*)

-e = typ *kuře*⁵⁴

-í = typ *stavení*

Slovenština:

N sg. zakončen vokálem

-o = typ *mesto* (podtyp *múzeum, ucho*)

-e = typ *srdce* (podtyp *pole*)

-ie = typ *vysvedčenie*

-a, -ä = typ *dievča*

⁵⁴ V pádech sg. kromě N a V s kmenotvornou příponou *-et-*.

čes. MĚSTO, slov. MESTO

„Typ *město* je typem produktivním, patří k němu neutra odvozená sufixy *-dlo*, *-ko*, *-átko*, *-ítko*, *-čko*, *-(i)čko*, *-enko*, *-isko*, *-ivo*, *-stvo* / *-ctvo* a jiná zakončená na *-o*: ... Podle *město* se skloňují i pomnožná jména jako *játra*, *záda*, *vrátka* a místní jména typu *Blata*.“⁵⁵

„Podľa vzoru *mesto* sa skloňujú podstatné mená stredného rodu zakončené v N sg. na samohlásku *-o*. ... Vzor *mesto* sa dopĺňa najmä o slová tvorené živými odvodzovacími príponami *-stvo*, *-ctvo*, *-dlo*, *-ivo*, *-ko*, *-isko*. Sem patria aj cudzie podstatné mená zakončené v N sg. na *-on*, *-um*.“⁵⁶

	čes. MĚSTO sg.	slov. MESTO sg.
N	měst-o	mest-o
G	měst-a	mest-a
D	měst-u	mest-u
A	měst-o	mest-o
L	o měst-ě jablk-u	o mest-e uch-u
I	měst-em	mest-om

	čes. MĚSTO pl.	slov. MESTO pl.
N	měst-a	mest-á
G	měst-0	miest-0 múze-í
D	měst-ům	mest-ám
A	měst-a	mest-á
L	o měst-ech středisc-ích jablk-ách	o mest-ách
I	měst-y ponč-i	mest-ami

⁵⁵ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 263.

⁵⁶ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 113.

čes. MOŘE, slov. SRDCE

„K typu moře patří neutvořená substantiva jako *pole, lože, nebe, srdce, slunce* atd.“⁵⁷ Patří sem také neutra zakončena vokálem *-e*, před kterým je měkký nebo obojetný konsonant.

„Podľa vzoru srdce sa skloňujú podstatné mená stredného rodu, ktoré majú v N sg. pádovú príponu *-e*.“⁵⁸

	čes. MOŘE sg.	slov. SRDCE sg.
N	moř-e	srdc-e
G	moř-e	srdc-a
D	moř-i	srdc-u
A	moř-e	srdc-e
L	o moř-i	o srdc-i
I	moř-em	srdc-om

	čes. MOŘE pl.	slov. SRDCE pl.
N	moř-e	srdc-ia
G	moř-í bojišť-0	srdc-0 pol-í
D	moř-ím	srdc-iam
A	moř-e	srdc-ia
L	o moř-ích	o srdc-iach
I	moř-i	srdc-ami

⁵⁷ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 266.

⁵⁸ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 118.

čes. KUŘE, slov. DIEVČA

„Primárně se podle tohoto typu (kuře) skloňují názvy mláďat i nedospělých nebo neplnohodnotných částí rostlin.“⁵⁹

„Podľa vzoru *dievča* sa skloňujú podstatné mená stredného rodu zakončené na *-a* alebo *-ä* (po *pernicách*), ktoré obyčajne označujú mláďatá ľudí alebo zvierat, alebo majú expresívny význam (sú zdrobnenými expresívami).“⁶⁰

Jména zařazovaná k tomuto typu mají základ rozšířený o kmenotvornou příponu. V češtině je ve všech pádech kromě N, A a V *-et-* (v sg.) a *-at-* (v pl.), ve slovenštině kromě N sg. a A sg. *-at'* v sg. i pl., v pl. je také *-enc-*.

	čes. KUŘE sg.	slov. DIEVČA sg.
N	kuř-e	dievč-a
G	kuř-et-e	dievč-at'-a
D	kuř-et-i	dievč-at'-u
A	kuř-e	dievč-a
L	o kuř-et-i	o dievč-at-i
I	kuř-et-em	dievč-at'-om

	čes. KUŘE pl.	slov. DIEVČA pl.	
N	kuř-at-a	dievč-at-á	dievč-enc-e
G	kuř-at-0	dievč-at-0	dievč-eniec-0
D	kuř-at-ům	dievč-at-ám	dievč-enc-om
A	kuř-at-a	dievč-at-á	dievč-enc-e
L	o kuř-at-ech	o dievč-at-ách	dievč-enc-och
I	kuř-at-y	dievč-at-ami	dievč-enc-ami

⁵⁹ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 267.

⁶⁰ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 120.

čes. STAVENÍ, slov. VYSVEDČENÍ

„Tímto typem jsou zastoupena především substantiva verbální tvořená od slovesných základů koncovkou *-í*: *čtení, krytí*; substantiva hromadná tvořená koncovkou *-í* a sufixem *-oví*: *kamení, uhlí, stromoví*.“⁶¹

„Podľa vzoru vysvedčenie sa skloňujú podstatné mená stredného rodu, ktoré sa v N sg. končia na dvojhlásku *-ie*.“⁶²

	čes. STAVENÍ sg.	slov. VYSVEDČENIE sg.
N	staven-í	vysvedčen-ie
G	staven-í	vysvedčen-ia
D	staven-í	vysvedčen-iu
A	staven-í	vysvedčen-ie
L	o staven-í	o vysvedčen-í
I	staven-ím	vysvedčen-ím

	čes. STAVENÍ pl.	slov. VYSVEDČENÍ pl.
N	staven-í	vysvedčen-ia
G	staven-í	vysvedčen-í
D	staven-ím	vysvedčen-iam
A	staven-í	vysvedčen-ia
L	o staven-ích	o vysvedčen-iach
I	staven-ími	vysvedčen-iami

⁶¹ Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 267-268.

⁶² Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*.: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 119.

2.4 ADJEKTIVNÍ DEKLINACE

Některá substantiva mají v češtině i ve slovenštině adjektivní deklinaci. Většinou se jedná o substantivizovaná. Skloňují se podle svého zakončení, tedy jako adjektiva tvrdá (*poddaný, Novotný, bytná* atp.) nebo jako adjektiva měkká (*kočí, průvodčí, Jiří* atp.).

GAZDINÁ⁶³

„Podle vzoru gazdiná sa skloňuje niekoľko podstatných mien ženského rodu, ktoré sú utvorené od mužských podstatných mien: *gazdiná, švadriná, testiná, ujčiná, stryná, kňažná, kráľovná, cisárovná, cárovná, šľachtičná, princezná*.“⁶⁴

V češtině se tato slova řadí k typu *žena* (*učitel - učitelka, druh - družka, král - královna*), popř. mají adjektivní skloňování (*hajný - hajná*). Srovnajme si proto slovenský typ *gazdiná* s českým adjektivním typem *mladá*.

	čes. MLADÁ sg.	slov. GAZDINÁ sg.
N	mlad-á	gazdin-á
G	mlad-é	gazdin-ej
D	mlad-é	gazdin-ej
A	mlad-ou	gazdin-ú
L	o mlad-é	o gazdin-ej
I	mlad-ou	gazdin-ou

	čes. MLADÁ pl.	slov. GAZDINÁ pl.
N	mlad-é	gazdin-é
G	mlad-ých	gazdin-0
D	mlad-ým	gazdin-ám
A	mlad-é	gazdin-é
L	o mlad-ých	o gazdin-ách
I	mlad-ými	gazdin-ami

⁶³ Tento typ patří mezi neproduktivní. Řada jmen tohoto typu přechází k typu *žena*.

⁶⁴ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 111.

2.5 PŘEJATÁ SUBSTANTIVA

Maskulina cizího původu zakončená v N sg. na *-i, -í, -e, -é, ě* (slov.) a *-i, -í, -y, -e, -é* (čes.) jsou v obou jazycích v sg. skloňována zájmeným typem skloňování (v N sg. je koncovka *-0*, v ostatních pádech je připojována koncovka zájmena *ten*), v pl. je pak pravidelné skloňování podle typu *muž*.

Česká i slovenská feminina na *-ea, -oa, -ua* jsou skloňovaná podle typu *idea*. Česká slova končící na *-oa* a *-ua* (podtyp Nikaragua) mají deklinaci podle typu *žena*. Rozdíl je pouze v D a L sg. (*žen-ě // Nikaragu-i*) a G pl. (*žen -0 // Nikaragu-í*).

U slov latinského a řeckého původu zůstává koncovka *-us, -os, -um, -on* pouze v N sg. Ve všech ostatních pádech odpadají (*géni-us - géni-a - géni-ovi/-u* atp.).

	čes. KULI sg.	slov. KULI sg.
N	kuli-0	kuli-0
G	kuli-ho	kuli-ho
D	kuli-mu	kuli-mu
A	kuli-ho	kuli-ho
L	o kuli-m	o kuli-m
I	kuli-m	kuli-m

	čes. KULI pl.	slov. KULI pl.
N	kuli-ové	kuli-ovia
G	kuli-ů	kuli-ov
D	kuli-ům	kuli-om
A	kuli-0 kuli-e	kuli-ov
L	o kuli-ech	o kuli-och
I	kuli-i	kuli-ami

	čes. IDEA sg.	slov. IDEA sg.
N	idea-0	idea
G	ide-y/-je	ide-y
D	ide-ji	ide-i
A	ide-u	ide-u
L	o ide-ji	o ide-i
I	ide-ou/-jí	ide-ou

	čes. IDEA pl.	slov. IDEA pl.
N	ide-y/-je	ide-y
G	ide-jí	ide-í
D	ide-ám/-jím	ide-ám
A	ide-y/-je	ide-y
L	o ide-ách/-jím	ide-ách
I	ide-ami/-jemi	ide-ami

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Při rozboru jmen jsme vycházeli ze základního dělení slova na tvarotvorný základ (dále TZ) a tvarotvorný formant (dále TF). TZ chápeme jako tu část slova, která se při ohýbání nemění. TF naopak jako tu část slova, která se při ohýbání slova mění. Ztotožňujeme se s „brněnským“ pojetím, které tvarotvorný formant dále dělí na koncovku a kmenotvornou příponu. Ta se však (až na výjimky substantiv skloňovaných dle typu *kuře*, *dievče* viz dále) objevuje pouze u sloves. Proto v celé této práci pojmáme tvarotvorný formant jako koncovku.

Neztotožňujeme se s pojetím *Akademické mluvnice češtiny*, jež se, především v případě deklinace adjektivní, rozchází s pojetím „brněnským“ (které je totožné s pojetím v *Morfológii slovenského jazyka*).

Např. N sg. adj. mladý:

AMČ *mlad-ý-0*. Za základ slova (*mlad-*) je připojována kmenotvorná přípona (*-ý-*) a deklinační koncovka (*-0-*) shodná s příslušným tvarem zájmena.

PMČ *mlad-ý*. Za základ slova je připojena příslušná koncovka (tvarotvorný formant).

Primární literaturou pro češtinu nám tedy bude brněnská *Příruční mluvnice češtiny* (Praha, 1996), pro slovenštinu *Morfológia slovenského jazyka* (Bratislava, 1966).

Z praktických důvodů jsou výchozí články i určovaná substantiva obsahem přílohy.

TABULKA 1A - MASKULINA

	N sg.	G sg.	D sg.	A sg.	L sg.	I sg.	N pl.	G pl.	D pl.	A pl.	L pl.	I pl.
chlap	O o	a u	ovi u	a u	ovi u	om	i ovia ia	ov í	om	ov	och	mi ami
pán	0	a	u ovi	a	ovi u	em	i ové é	ů	ům	y	ech ích	y
muž	0	e	i ovi	e	i ovi	em	i ové	ů 0	ům	e	ích	i
hrdina	a	u	ovi	u	ovi	om	ovia i	ov	om	ov	och	ami mi
předseda	a	y i	ovi	u	ovi	ou	ové é i	ů	ům	y i	ech ích	y i
soudce	e	e	i ovi	e	i ovi	em	i ové	ů	ům	e	ích	i
kuli	0	ho	mu	ho	m	m	ovia	ov	om	ov	och	ami
kuli	0	ho	mu	ho	m	m	ové	ů	ům	i e	ích	i mi
dub	O	a u	u	0	e u i	om	y	ov 0	om	y ov	och	mi ami
hrad	0	u a	u	0	e u	em	y	ů	ům	y	ech ách ích	y
stroj	0	a u	u	0	i	om	e	ov 0 í	om	e ov	och	mi ami
stroj	0	e	i	0	i	em	e	ů	ům	e	ích	i

TABULKA 1B - FEMININA

	N sg.	G sg.	D sg.	A sg.	L sg.	I sg.	N pl.	Gpl.	D pl.	A pl.	L pl.	I pl.
žena	a	y	e i	u	e i u	ou	y	0 í	ám	y	ách	ami
žena	a	y i	e	u	e	ou	y e	0 ou	ám	y i e	ách ou	ami ama
ulica	a	e	i	u	i	ou	e	0 í	iam am	e	iach ach iách	ami
růže	e	e	i	i	i	í	e	í	ím	e	ích	emi
dlaň	0	e	i	0	i	ou	e	í	iam am	e	iach ach	ami
píseň	0	e	i	0	i	í	e	í	ím	e	ích	emi
kost'	0	i	i	0	i	ou	i	í	iam am	i	iach ách	mi ami
kost	0	i	i	0	i	í	i	í	em	i	ech	mi

TABULKA 1C - NEUTRA

	N sg.	G sg.	D sg.	A sg.	L sg.		I sg.	N pl.		Gpl.		D pl.		A pl.		L pl.			I pl.	
mesto	o	a	u	o	e	u	om	á	a	0	í	ám	am	á	a	ách	ach			ami
město	o	a	u	o	e	u	em	a		0		ům		a		ech	ích	ách	y	i
srdce	e	a	u	e	i		om	ia	a	0	í	iam	am	ech		iach	ach	ami		
moře	e	e	e	e	i		em	e	i	í	0	ím		e	i	ích			i	ima
dievča	a	ä	a	u	a	i	om	á		0		ám		á		ách		ami		
kuře	e	e	i	e	i		em	a		0		ům		a		ech		y		
vysvedč.	ie	ia	iu	ie	í		ím	ia		í		iam	ech		iach		iami			
stavení	í	í	í	í	í		ím	í		í		ím	í		ích		ími			

V tabulkách 1a-c jsou vypsány jednotlivé pádové koncovky na základě rodové deklinace, deklinančního typu a pádu. Koncovky, které se vyskytují u substantiv v textu, jsou označeny barevně. Každý deklinační morf má svoji barvu.

Deklinanční typy a koncovky jsme se snažili seřadit tak, abychom mohli snadno porovnat jak shody v jednotlivých deklinačních typech slovenských, tak jejich shody, popř. rozdíly, s českými typy.

Podle Běličové je pro všechny slovanské jazyky společná unifikace substantivní deklinace, která spočívá ve snaze vytvořit jedinou výrazně rodově charakterizovanou deklinaci, která se pro daný rod postupně stává dominující. Tato snaha je spojena s prosazováním rodového principu především v sg. Podívejme se blíže na deklinační typy jednotlivých rodů.

MASKULINA

ŽIVOTNÁ MASKULINA

Životné typy *chlap* a *hrdina* mají v pl. zcela totožné pádové koncovky. V G pl. má typ *chlap* navíc deklinační morf *-í*, který se (i v našem textu) užívá výhradně u maskulina *ľudí*, sporadicky *hostí* (zde již vedle tvaru *host-ov*).

V Npl. jsou v obou typech variantní koncovky, přičemž platí, že primární koncovka jednoho typu je zároveň koncovkou variantní pro typ druhý. S tímto tvrzením koresponduje i fakt, že základní pádová koncovka v N pl. typu *chlap* *-i* vytlačuje variantní koncovky *-ovia* a *-ia*. Je velmi progresivní a až na výjimky je u všech nových substantiv typu *chlap*. U substantiv typu *hrdina* je situace opačná. Základní je pádová přípona *-ovia*, přípona *-i* je vedlejší, i když užívá stále častěji. Je zde zřejmá tendence po unifikaci pádové koncovky.

V našem textu je v N pl. typu *chlap* užitá koncovka *-i* celkem v devíti slovech (př. *Poliaci, chodci, vlastníci*). Koncovka *-ovia* je užitá čtyřikrát, přitom vždy u slov, u kterých není možná jiná variantní koncovka (*predkovia, členovia, antropológovia, australopitékovia*). Typ *hrdina* je v našem případě velmi málo zastoupen, N pl. tohoto typu můžeme nalézt pouze v jednom případě, a to u maskulina *zaujemci*, které má podle Slovníku spisovné slovenštiny⁶⁵ přípustnou pouze koncovku *-ovia*. Můžeme tedy konstatovat, že minimálně v tomto případě je pádová koncovka *-i* progresivnější.

V G a A sg. typu *hrdina* je základní pádovou příponou *-u*, která proniká u substantiv zakončených na *-o* k typu *chlap*. Jde o přechod od původně vokalického typu *hrdina* ke konsonantickému typu *chlap*.

U deklinace životných maskulin tedy pozorujeme příklon deklinačního typu *hrdina* k typu *chlap*.

V sg. českých maskulin jsou kromě N pl. zcela totožné typy *muž* a *soudce*, což souvisí s původem měkkého deklinačního typu *soudce* (viz níže). Typ *předseda*, původem také ženského rodu, má v sg. shodné paradigma s typem *žena*. Výjimkou je D a L sg., kde typ *předseda* přebírá koncovku *-ovi*, která je příznaková pro životná maskulina. Konsonantické deklinační typy *muž* a *pán* se liší pouze v G a A sg. Typ *muž* má v těchto pádech deklinační morfé *-e*, typický pro měkké deklinační typy maskulin (v G s. také u měkkého neživ. typu *stroj*). Typ *pán* má deklinační morfé *-a*, typický pro tvrdý deklinační typ životných maskulin.

V plurálu pozorujeme shodu v G (*-ů*) a D (*-ům*). V A pl. jsou deklinační morfy opět podle typu deklinace - tvrdý deklinační typ má v tomto pádě a navíc také v I pl. morfé *-i* (resp. pravopis. *-y*), měkký deklinační typ morfé *-e* (v I pl. *-i*).

Pro N pl. životných maskulin je typický deklinační morfé *-ové*, jenž označuje personičnost pojmenovávané osoby. Proto vedle něj stojí deklinační morfé *-i*, který je užíván např. u názvů zvířat.

⁶⁵ Slovník spisovné slovenštiny, <http://slovníky.korpus.sk/>, heslo „záujemca“ [cit. 10. 5. 2012].

NEŽIVOTNÁ MASKULINA

U neživotných typů *dub* a *stroj* nalézáme ještě méně rozdílů než u typů životných. V pl. jsou tyto dva typy zcela shodné, výjimku tvoří N a A pl., kde je pro tvrdý typ *dub* zakončení *-y*, pro měkký typ *stroj* *-e*. Do A pl. obou typů se dostává koncovka *-ov*, která sem proniká analogicky od životných maskulin, ve kterých se v A pl. vyskytuje jako jediná možná. Dalším vysvětlením je u zvířecích jmen (která jsou dle pravidel spisovné slovenštiny deklinována podle neživotných deklinačních typů) analogie s G pl., tedy shoda G a A pl., stejně jako tomu je u životných maskulin.

V našem textu se koncovka *-ov* v A pl. objevuje pouze u typu *dub*, a to jednou u substantiva *rok - rokov*. Častější je v tomto pádě koncovka *-y*, která se objevuje celkem desetkrát (*domy, návyky, šimpanzy*).

V G pl. obou typů je tedy základní přípona *-ov*. Vedle ní je koncovka *-0* (u typu *hrdina* také periferní *-i*), která je v současné době na ústupu. To odpovídá naší teorii unifikace substantivní deklinace, protože koncovka *-0* je typická pro feminina a neutra. Jde o tendenci odlišit deklinaci substantiv od deklinace femininní a neutrální.

V G sg. mají oba typy přípony *-a* a *-u*, přičemž *-u*, dříve brána jako periferní, má dnes progresivní ráz. Tím se neživotné vzory přibližují vzorům životným.

L sg. typu *dub* má vedle koncovek *-e* a *-u* také koncovku *-i*, v tomto pádě typickou pro typ *stroj*. Ta je u neživotných maskulin, jejichž tvarotvorný základ končí na *r* nebo *l*. To podle Dvonče (srov. Dvonč 1984) souvisí s charakterem těchto souhlásek, tedy tvrdých, ne měkkých konsonantů, a s jejich přechodem od měkkého typu skloňování k tvrdému. Opět jde o přibližování typu *stroj* k typu *dub*.

U maskulin můžeme pozorovat zjevnou tendenci k přibližování měkkých deklinačních typů k typům tvrdým. Tomu odpovídá procento jejich výskytu v našem textu - typ *dub* 25,15 %, 15,24 %, *stroj* 2,36 %, *hrdina* 0,59 %.

Pro česká neživotná maskulina je typické zakončení *-0* v N a A sg. (stejně jako u femininních typů *kost* a *dlaň*). Typ *stroj* má až na G sg. shodnou deklinaci s typem *kost*. V tomto pádě má deklinační formant *-e*, stejně jako ostatní měkké typy maskulin. V pl. jde opět o stejný deklinační formant v G pl. (*strojů - hradů*) a D pl. (*strojů - hradům*).

V I pl. je základní pádová koncovka *-ích*. Vedle ní stojí u tvrdých deklinačních typů také morf *-ech*. K typu *hrad* pronikla progresivní, typicky femininní koncovka *-ách*, která nevyžaduje alternaci finály základu deklinovaného slova.

Pro česká životná maskulina je D a L sg. charakteristická pádová koncovka *-ovi*, v N pl. *-ové*. Pro česká i slovenská maskulina je charakteristický morf v G pl *-ov*, resp. *-ů* (ve slovenštině také primárně u životných maskulin v A pl., sekundárně i u neživotných) a v D pl. *-om*, resp. *-ům*.

FEMININA

TYPY S VOKALICKÝM ZAKONČENÍM

Plurálové koncovky slovenských typů *žena* a *ulica* jsou shodné. Rozdíl je pouze v N pl., A pl. a G sg., kde se odráží protiklad tvrdý-měkký typ skloňování. U tvrdého typu *žena* je koncovka *-y*, u měkkého typu *ulica* koncovka *-e* (v případě plurálových tvarů tedy stejné koncovky, jaké můžeme nalézt u tvrdého a měkkého typu skloňování u maskulin).

V G pl. mají oba typy shodně polymorfní koncovky *-o*, *-í*. Charakteristická pádová přípona je pro oba typy *-o*, přípona *-í* se u typu *žena* užívá u slov cizího původu zakončených *-oa* a *-ua*. Tato feminina byla původně deklinována podle typu *ulica*, přecházejí však k typu *žena*. U typu *ulica* je užívanější koncovka *-í*, a to nejen pro slova cizího původu. Tím se měkký vokalický typ *ulica* přibližuje ostatním měkkým femininním typům *kost'* a *dlaň*. V našem textu se G pl. typu *žena* vyskytuje celkem 11x (*surovín*, *aktivít*, *čistiek*), a to výhradně s koncovkou *-o*. Feminina typu *ulica* s koncovkou *-í* v G pl. jsou v textu zastoupena 2x (*informací*, *štúdií*), 1x s koncovkou *-o* (*opíc*).

D a L sg. je u typu *ulica* charakterizován koncovkou *-í*, která se u typu *žena* objevuje vedle základní koncovky *-o* u cizích slov.

V sg. českých typů *žena* a *ulica* najdeme znak sblížení pouze v D a L sg., kdy je u typu *žena* vedle základního deklinačního morfu *-e* také morf *-i*. Ten je u cizích jmen původně skloňovaných podle typu *ulice*, která přešla k deklinaci typu *žena*.

Distinktivním rysem typu *žena* je deklinační morf I sg. *-ou*. Tato koncovka se se dále objevuje pouze u typu *předseda*, a to také v I sg.

V G pl. mají oba typy základní deklinační morf *-o*. Vedle něj stojí morf *-í* užívaný při deklinaci cizích slov.

TYPY S KONSONANTICKÝM ZAKONČENÍM

Tyto femininní typy jsou bez polymorfních formantů. Typ *dlaň* představuje přechod od tvrdého typu *ulica* k měkkému typu *košť*. Rozdíly proto nalézáme jen u G sg., N a A pl., kde má typ *dlaň* deklinační morf *-e* (převzatý od typu *ulice*), typ *košť* původní koncovku *-i*. Můžeme tedy hovořit o sblížování typu *košť* s typem *ulica*, jehož mezistupněm je typ *dlaň*. Naši teorii dokládá také přechod substantiv od typu *košť* k typu *dlaň* (a tím také k typu *ulica*).

Český typ *píseň* je stejně jako ve slovenštině přechodem mezi typem *ulice* a typem *košť*. Tyto typy jsou v sg. zcela shodné. Výjimkou je G sg., kde je v typu *košť* deklinačním morfem *-i*, u typu *píseň* *-e* (původně koncovka typu *ulice*). I zde platí, že některá substantiva kolísají mezi typy *košť* a *píseň*, viz níže.

NEUTRA

Neutra jsou svými deklinačními typy specifická. Pl. všech čtyř deklinačních typů je až na dvě výjimky shodný. Uplatňuje se zde shoda N a A, jak jsme to viděli u neživotných maskulin a feminin. V G pl. je základní pádovou koncovkou neuter *-o*. Výjimku představuje typ *vysvedčenie*, který má koncovku *-í*. Ta se objevuje jako polymorfni formant v tomto pádě u typů *mesto* a *srdce*, kde má okrajové postavení. V našem textu se s nimi nesetkáváme.

Také v sg. je shoda v N a A, jak je tomu v případě neživotných maskulin. Koncovky však nejsou jednotné a pro každý typ skloňování je deklinační morf jiný (*mesto* - *srdce* - *dievča* - *vysvedčenie*). Můžeme říct, že k sobě mají blízko typy *srdce* a *vysvedčenie*, přičemž typ *vysvedčenie* je v sg. rozšířen o *-i*. U typu *mesto* je v D sg. deklinační morf *-u*. Ten se zde vyskytuje jako nepůvodní vedle původního *-e* také v L sg. tohoto typu. Jednak jde o přiblížení se deklinaci životných maskulin, jedna o velmi progresivní tendenci neměnit tvarotvorný základ deklinovaného slova (formant *-u* nevyžaduje alternaci). Tímto se typ *mesto* přibližuje deklinaci typu *dub*.

Poměr výskytů deklinační morfů *-e* a *-u* v L sg. typu *mesto* je v našem příkladě 3:5 (*na mieste, vo vlastníctve : na letisku, ve Smolensku*). Formant *-u* je však ve 4 z 5 případů užit u propria Smolenska, proto nemůžeme objektivně říct, jak dalece je formant *-e* nahrazován formantem *-u*.

Můžeme konstatovat, že se v sg. setkáváme se shodnými deklinačními morfy v G a D, kde je pro všechny typy pouze jediný formant, a to *-a* (G sg.) a *-u* (G sg., u typu *vysvedčenie* navíc rozšířený o *-i*).

Česká deklinace se v deklinaci neuter v mnohém podobá deklinaci slovenské. Výskyt polymorfních koncovek je téměř zanedbatelný. Jde především o L sg. typu *město* se stejnými tendencemi jako u obdobného typu slovenského.

V D pl. mají tvrdé deklinační typy deklinační morf *-ům*, stejně jako maskulina s tvrdým typem deklinace. Měkký typ *-ím*, shodně s femininním typem *růže*.

TABULKA 2 - HOMONYMIE PÁDOVÝCH KONCOVEK

	SM	SF	SN		SM	SF	SN		ČM	ČF	ČN		ČM	ČF	ČN
	sg.	sg.	sg.		pl.	pl.	pl.		sg.	sg.	sg.		pl.	pl.	pl.
0	2	2	0		1	1	1		2	2	0		1	1	1
-a	3	2	3		0	0	2		3	1	1		0	0	2
-ä	0	0	1		0	0	0		0	0	0		0	0	0
-e	1	3	4		2	2	0		4	4	4		2	2	2
-i	1	3	1		1	2	0		3	4	2		3	2	3
-o	1	0	2		0	0	0		0	0	2		0	0	0
-u	4	1	2		0	0	0		4	1	2		0	0	0
-y	0	0	0		2	2	0		1	1	0		3	2	1
-á	0	0	0		0	0	2		0	0	0		0	0	0
-é	0	0	0		0	0	0		0	0	0		1	0	0
-í	0	0	1		1	2	3		0	1	5		0	1	2
-ie	2	0	0		0	0	0		0	0	0		0	0	0
-ia	0	0	1		1	0	1		0	0	0		0	0	0
-iu	0	0	1		0	0	0		0	0	0		0	0	0
-ovi	2	0	0		0	0	0		2	0	0		0	0	0
-om	1	0	1		0	0	0		0	0	0		0	0	0
-ou	0	1	0		0	0	0		1	1	0		0	2	0
-em	0	0	0		0	0	0		1	0	1		0	1	0
-ím	0	0	1		0	0	0		0	0	1		0	1	1
-ovia	0	0	0		1	0	0		0	0	0		0	0	0
-ové	0	0	0		0	0	0		0	0	0		1	0	0
-ov	0	0	0		2	0	0		0	0	0		0	0	0
-ů	0	0	0		0	0	0		0	0	0		1	0	0
-om	0	0	0		1	0	0		0	0	0		0	0	0
-ům	0	0	0		0	0	0		0	0	0		1	0	1
-ám	0	0	0		0	1	1		0	0	0		0	1	0
-am	0	0	0		0	1	1		0	0	0		0	0	0
-iam	0	0	0		0	1	1		0	0	0		0	0	0
-ách	0	0	0		0	1	1		0	0	0		1	1	1
-iach	0	0	0		0	1	1		0	0	0		0	0	0
-ach	0	0	0		0	1	1		0	0	0		0	0	0
-ami	0	0	0		1	1	1		0	0	0		0	1	0
-iami	0	0	0		0	0	1		0	0	0		0	0	0
-ech	0	0	0		0	0	1		0	0	0		1	1	1
-och	0	0	0		1	0	0		0	0	0		0	0	0
-mi	0	0	0		1	0	0		0	0	0		0	1	0
-ích	0	0	0		0	0	0		0	0	0		1	1	2
-ama	0	0	0		0	0	0		0	0	0		0	1	0
-emi	0	0	0		0	0	0		0	0	0		0	1	0

TABULKA 3 - VÝSKYT DEKLINAČNÍCH FORMANTŮ V TEXTU⁶⁶

morf	počet			morf	počet		
-i	122	18	%	-ou	13	1,92308	%
0	111	16,4	%	-ov	11	1,62722	%
-u	87	12,9	%	-ie	11	1,62722	%
-a	80	11,8	%	-o	11	1,62722	%
-e	77	11,4	%	-och	8	1,18343	%
-ov	36	5,33	%	-ovia	4	0,59172	%
-ia	33	4,88	%	-am	4	0,59172	%
-om	22	3,25	%	-ách	4	0,59172	%
-í	18	2,66	%	-ím	3	0,44379	%
-mi	14	2,07	%	-iu	1	0,14793	%

Je patrné, že základními deklinačními morfy u slovenských substantiv jsou *-i*, *-o*, *-u* (v současné době hodně progresivní deklinační morf), *-a* (typický pro feminina), *-e*. Zcela okrajové postavení má koncovka *-iu* (typický pro D sg. typu *vysvedčenie*) a plurálové koncovky *-ím*, *-ách*, *ovia*.

Absolutně nejvyšší výskyt má v našem textu morf *-i* (ten je zastoupen jak grafémem *-i*, tak *-y*). Ten se v textu objevuje u maskulin 49x, u feminin 70x a u neuter pouze 3x. Stal se morfem zcela typickým pro feminina.

Svou typičnost pro maskulina potvrdil také morf *-o*, kterým se formálně vyznačují maskulina (zakončená na *-o*) oproti femininům a neutřům. U maskulin vyskytuje 75x, u feminin 28x a 8x neuter.

Z celkového počtu 676 substantiv je 307 maskulin⁶⁷ (tj. 45,41 %) 271 feminin (tj. 40,09 %) a 98 neuter (tj. 14,5 %). Marie Těšitelová⁶⁸ uvádí, že pro český publicistický styl je charakteristický poměr maskulina 47,28 %, feminina 33,83 %, neutra 18,89 %.

Porovnejme výskyt jednotlivých deklinačních typů v našem článku s údaji, které uvádí Jozef Mistrík v díle *Moderná slovenčina*⁶⁹, a s výsledky frekvence českých substantivních typů v značkováném synchronním subkorpusu DESAM⁷⁰.

⁶⁶ V této tabulce jsou pouze konečné výsledky výskytu jednotlivých morfů. V příloze v tabulce 4 jsou uvedeny konkrétní pády a deklinační typy, ve kterých se dané pádové koncovky vyskytují. V tabulce 4 jsou uvedeny pádové přípony, jak se vykytují v jednotlivých deklinačních paradigmatech, tedy také podmíněné varianty typu *i/y* nebo *-iach/-ách*.

⁶⁷ Z celkového počtu 307 maskulin je 111 životných (tj. 36,16 %), 186 neživotných (tj. 60,59 %), 8 maskulin s adjektivní deklinací (tj. 2,61 %) a 2 maskulina nesklonná (tj. 0,65 %).

⁶⁸ Těšitelová, M.: *Kvantitativní charakteristika současné češtiny*. Academia, Praha 1985, s. 60.

⁶⁹ Mistrík, J.: *Moderná slovenčina*. Slovenské pedagogické nakladatelství, Bratislava 1984, s. 107.

	Mistrík ⁷¹ (1984)		článek (2012)		DESAM ⁷² (1998)	
1	žena	27 %	dub	25,15 %	hrad	27,7 %
2	dub	19,63 %	žena	23,82 %	žena	22,4 %
3	chlap	18,79 %	chlap	15,24 %	pán + muž	10,8 %
4	ulica	10,81 %	ulica	8,43 %	stavení + příjmení	10,7 %
5	kost'	6,94 %	mesto	8,14 %	růže	8,2 %
6	mesto	6,07 %	kost'	5,77 %	město	6,2 %
7	vysvedčenie	4,47 %	vysvedčenie	4,73 %	kost	5 %
8	stroj	3,35 %	stroj	2,36 %	stroj	2,6 %
9	hrdina	1,29 %	adjekt. dekl.	1,92 %	píseň	1,7 %
10	dlaň	1,16 %	dlaň	1,18 %	předseda + soudce	1,2 %
11	dievča	0,29 %	dievča	1,04 %	adjektivní	1,1 %
12	srdce	0,19 %	nesklonná	0,59 %	moře	0,4 %
13			hrdina	0,59 %	kuře	0,3 %
14			kuli	0,59 %	nesklonná	0,3 %
15			nepravidelná	0,44 %		

Z 12 slovenských základních deklinačních typů v člancích nalézáme 11 (plus deklinační typ pro cizí jména *kuli*). Chybí pouze substantiva typu *srdce*. To zřejmě souvisí s tím, že tento deklinační typ tvoří v současné době uzavřenou skupinu. Odvozovací přípony *-ište* a *-ce* jsou nahrazovány příponami *-isko* a *-ko*, např. neutrum *slnce* (typ *srdce*) je v současné době hodnoceno jako poetické, plně jej nahradilo neutrum *slnko* (typ *mesto*).

Naše výsledky plně korespondují s vývojovými tendencemi obou jazyků. Z typů rozlišených rodem jsou nejčastější typy s tvrdou deklinací, ke které se přidává stále více substantiv (viz komentáře k tabulkám 1a-c). Níže uvádíme charakteristiky jednotlivých slovenských deklinačních typů (řazeno dle frekvence výskytu)

⁷⁰ Značkový synchronní subkorpus DESAM obsahuje jen publicistické a odborné texty (na rozdíl od *Frekvenčního slovníku češtiny* autorů J. Jelínka, J. V. Bečky a M. Těšitelové z roku 1961, který mimo výše zmíněné pracuje také s texty beletrie, poezie, dramatu, mluvených projevů, literatury pro děti a mládež a odborné literatury), proto se pro naše potřeby zdá být vhodnějším. citace DESAM

⁷¹ Výpočet procent jsme provedli na základě uvedených počtů slov u jednotlivých typů skloňování.

⁷² Pro přehlednější porovnání jsme spojili české konsonantické typy *pán* a *muž*, abychom je mohli srovnat se slovenskými životnými maskuliny zakončenými v N sg. konsonantem. Stejně jsme postupovali u typů *předseda* a *soudce* (životná maskulina zakončena v N sg. vokálem) a *stavení* a *příjmení*.

v porovnání s jejich českými ekvivalenty. Nejprve si uvedme typ, který v našem textu zastoupen není:

SRDCE x MOŘE

N a A pl. má základní postavení deklinační morf *-ia*. Jeho varianta *-a* se užívá u neuter s dlouhou slabikou na konci tvarotvorného základu a po slovech, kde finála tvarotvorného základu je *j* (*čielce - čielca, oje - oja*). Zatímco *-a* po dlouhé slabice je ustálené, po *j* je tendence užívat spíše pádové koncovky *-á* (*oje - ojá*). Zřejmě jde o analogii s deklinačním morphem *-á* v N a A pl. typů *mesto (mestá)* a *dievča (dievčatá)*.

V G pl. je základním deklinačním morphem *-0* (*srdce - srdc-0*), vedle něj (analogicky k typu *vysvedčenie*) morf *-í* používaný v malém počtu slov, např. *pole - pol-í*.

Deklinační morf *-0* s sebou nese buď prodloužení poslední slabiky základu slova (*stanoviště - stanovišť-0*), nebo vokalickou alternaci, a to *e-ie* (*vreće - vrie-0*), nebo *0-vokál* (*vedierce - vedierec-0*).

V češtině je v G pl. základním deklinačním morphem *-í* (*moře - moří*), který mají všechna neutra skloňovaná podle typu *moře*. Morf *-0* je u neuter zakončených v N sg. na *-iště* (*bojiště - bojišť*).

Typ *moře* je původně jo-kmen s deklinačním morphem v G pl. *-0*, který byl nahrazena morphem *-í* z původního deklinačního typu *znamení*. Oba morfy nalézáme v neutrech tohoto deklinačního typu dodnes.

V D a L pl. jsou ve slovenštině základní formant *-iam, -iach* (*srdce - srdciam, srdciach*). Vedle něj je varianta *-am, -ach*, které se užívá po dlouhé slabice na konci tvarotvorného základu a po *j* (*čielce - čielcam, čielcach; oje - ojam, ojach*). I zde platí tendence užít po *j* koncovku *-ám, -achá* (*oje - ojam, ojach*), tedy ve shodě s D a L typu *mesto (mestám, mestách)* a *dievča (dievčatám, dievčatách)*.

V I sg. je základní pádová koncovka *-ami*. Analogicky s ostatními dvojhlasovými příponami typu *srdce* (a současně možná jako tendence k sblížení se s typem *vysvedčenie*) je častější koncovka *-iami* (*pole - pol'-ami / pol-iami, more - mor-ami / mor-iami*).

TYP DUB x HRAD

Oba typy jsou původně u-kmenová maskulina, jejichž podoby vznikly kvůli potřebě rozlišení protikladu životnosti/neživotnosti.

Sg. tvary tvrdých neživotných typů *hrad* a *dub* jsou až na I téměř totožné. Rozdíl nastává jen v G a L, kdy variantní koncovka v češtině je častější koncovkou ve slovenštině a naopak.

Pádová koncovka *-u* v G sg. se ve slovenštině používá u substantiv, u kterých je ještě patrná jejich motivovanost (u substantiv, u kterých je již jejich slovesný původ zastřený, ustupuje koncovka *-u* koncovce *-a*), také u slov abstraktních (*pozdrav - pozdravu*) a u slov původních zakončených na *-m* (*strom - stromu*). U některých jmen slouží tyto polymorfní formanty k rozlišení významu (*diel - dielu* vs. *dielo-diel*).

Jak uvádí Lamprecht⁷³, některá velmi stará a frekventovaná neživotná maskulina si ponechala v G sg. původní koncovku *-a* „(*sklepa, popela, lesa, dvora, oběda, večera, chleba, sýra...*)“⁷⁴. Slova s adverbialním významem mají v L sg. původní koncovku *-e* (*les - v lese*).

L sg. typu *dub* má základní příponu *-e*. Přípona *-u* se používá u slov, jejichž tvarotvorný základ končí na *-k* (*vlak - vlaku*), *-g* (*epilog - epilogu*), *-ch* (*smiech - smiechu*), *-h* (*pluh - pluhu*), a nebo na vokál. Pádovou koncovku *-i* mají některá slovenská maskulina zakončená na *l, r* (viz komentář k tabulce 1a).

Ke kolísání mezi tvrdým typem *hrad* a měkkým typem *stroj* dochází i v češtině, a to u neživotných maskulin zakončených v N sg. *l, s, z*. Tato slova mají v G pl. koncovku *-u* i *-e* (*kužel - kužele* i *kuželu*). Projevuje se tak tendence k tvrdému typu sklonění.

V N a A pl. zvířecích jmen (která se podle platných pravidel v sg. skloňují podle typu *chlap*) dochází v hovorové slovenštině ke shodě G a A (tedy stejně jako v sg.; N sg. *kohút* - A sg. *kohúta*, N pl. *kohúty* - A pl. *kohútov*).

⁷³ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 125.

⁷⁴ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 125.

TYP ŽENA

Oba typy vznikly z původního a-kmenu, jehož tvary se až na I sg. dochovaly beze změn. V tomto pádě mají čeština a slovenština také stejně znějící koncovky, ovšem s jejich vznik je rozdílný. Slovenská i česká koncovka vznikly z původní koncovky *-ojq*, která se však v obou jazycích vyvíjela rozdílně: zatímco ve slovenštině se tato koncovka denazalizovala a poté kontrahovala (*-ojq*⁷⁵ > *-oju* > *-ou*), v češtině vznikla stažením a denazalizací a následnou diftongizací *-ojq* > *q* > *ú* > *ou*. Jak bylo zmíněno v kapitole o hláskosloví, I sg. typu *žena* je jediným místem, kde se ve slovenštině setkáme s diftongem *-ou*.

V češtině je typ *žena* nejfrekventovanějším femininním typem⁷⁶. Řadí se k němu řada přejatých jmen. Některé koncovky tohoto typu (*-ám*, *-ách*, *-o*) také přecházejí k ostatním typům a rodům (*v domcích* vs. *v domkách*) a pomalu nahrazují koncovky vyžadující alternaci v TZ.

Slovenský a český typ *žena* jsou v sg. i v pl. téměř totožné. Ve slovenštině však nedochází v D sg. a L sg. k alternaci hlásky *k*, *h*, *ch*, *r* v základu slova vlivem následujícího *-e-* na *c*, *z*, *š*, *ř*. Srov. *ruka* - čes. *ruce*, slov. *ruke*; *noha* - čes. *noze*, slov. *nohe*; *střecha* - čes. *střeše*, slov. *střeche*; *sestra* - čes. *sestře*, slov. *sestre*.

N, A, L a I pl. českého typu *žena* je navíc rozšířen o variantní (duálové) koncovky pro párové části lidského těla (*ruka*, *noha* + jejich deminutiva). Ve slovenštině jsou tato substantiva skloňována pravidelně podle typu, ke kterému patří (čes. *ruce* vs. slov. *ruky*). V případě, kdy daná slova neoznačují části těla, se skloňují podle příslušného typu (*dítě mávalo ručičkama* vs. *pod ručičkami hodin*). Míra, s jakou se pozůstatky duálových tvarů drží v současné češtině, je dána jejich významovými rozdíly. Slovo *ruka* si udrželo nejvíc duálových tvarů (myšleno ve srovnání s ostatními slovy, jež mají dosud v češtině duálové tvary) z toho důvodu, že se nejčastěji používá ve smyslu „lidská horní končetina“. Oproti tomu např. slovo *noha* se užívá jak ve smyslu „lidská dolní končetina“ (tvar du.), tak i „noha zvířete“ (tvar pl.). Z povědomí uživatelů českého jazyka téměř vymizel významový rozdíl L pl. feminina *žena* na rukou („být v rukách“, tedy „být opečováván jedním člověkem“ vs. „být v rukou“, tedy „být např. v zajetí více než jednoho člověka“).

⁷⁵ Z technických důvodů znak *q* za nosovku *on*.

⁷⁶ V nářečích k tomuto typu přešla slova jako *dorta, *játra atp.

V D a L sg. slovenských feminin skloňovaných podle typu *žena* je nejužívanější koncovkou *-e* (*matka - matk-e, žena - žen-e*). Pouze cizí jména zakončená na *-ea*⁷⁷ mají koncovku *-i* (*idea - ide-i, Kórea - na Kóre-i*).

V I sg. typu *žena* je v obou jazycích pádová přípona *-ou*. Ve slovenštině byla dlouho chápána jako diftong (stejně jako v češtině) a zachování délky předcházející slabiky bylo bráno jako nedodržení rytmického zákona. Dvonč v článku *Podstatné mená vzoru žena* uvádí výsledek podrobnějšího výzkumu, jenž ukázal, že slovenské *-ou* v I sg. feminin (tedy i u typů *ulica, dlaň, kosť* a *gazdiná*) není diftong, ale spojení *o + konsonantu* v „písaná iba tradične s u a nie s v“⁷⁸.

V G pl. obou jazyků je základní pádová přípona *-o* (čes. *žen-o*, slov. *žien-o*), vedle ní existuje pro deklinaci cizích jmen koncovka *-í* (*idea - ide-í*), původně typu *ulica*.

Slovenská feminina typu *žena* zakončená v G pl. pádovou koncovkou *-o* buď dlouží poslední slabiku tvarotvorného základu (*ryb-a - rýb-o*), nebo vkládá hlásku (resp. dvojhlásku) před finálu tvarotvorného základu (*čiarok-a - čiarok-o, bodka - bodiek-o*). Vkladná hlásky může být **o** (po předcházející délce, je-li finálou tvarotvorného základu vlastní konsonant, např. *búrka-a - búrok-o*, nebo před krátkou slabikou, předchází-li vlastnímu konsonantu na konci tvarotvorného základu *j*⁷⁹, např. *fajka-fajok-o*), **e** (po předcházející délce před sonorou na konci tvarotvorného základu, např. *výhr-a - výher-o*, nebo před krátkou slabikou, předchází-li sonoře na konci tvarotvorného základu *j*, např. *vojn-a - vojen-o*), **á** a **ô** (které se dnes ve slovenštině užívají pouze u slov v ustálených slovních spojeních, např. *domček z karát*, jejich užívání hodnotí Dvonč jako příznakové, frazeologizované⁸⁰) nebo dvojhlásky **ie** (po předcházející krátké slabice, např. *bodka - bodiek-o* nebo místo vkladného *e*, např. *výhr-a - výhier-o / výher-o*). Nejčastější je vkladná dvojhlásky *ie*, Dvonč hovoří o současné tendenci slovenských nářečí používat pouze jednu vkladnou hlásku. To by vedlo k větší pravidelnosti ve skloňování podstatných jmen.

Méně častá je v G pl. pádová přípona *-í*. Ta je pouze u jmen, jejichž tvarotvorný základ končí vokálem, tedy *-ea* (*ide-a - ide-í*), *-oa* (*alo-a - alo-í*), *-ua*

⁷⁷ Podle starší kodifikace měla v D a L sg. pádovou koncovku *-i* také cizí jména na *-oa* (*alo-a - alo-i*) a *-ua* (*kongru-a - kongru-i*). *Morfológia slovenského jazyka* (1966) uvádí *-i* v G a L sg. pouze u slov na *-ea*.

⁷⁸ Dvonč, L.: Podstatné mená vzoru žena. *Kultúra slova*, 13, 1979, s. 69.

⁷⁹ Glide *j* má k vokálu velice blízko. Proto slabiku *s j* můžeme chápat jako dlouhou slabiku.

⁸⁰ Dvonč, L.: Podstatné mená vzoru žena. *Kultúra slova*, 13, 1979, s. 71.

(*kongru-a - kongru-i*). Podle Dvonče⁸¹ jde o sblíživání s tvary jiných ženských či středných typů se samohláskou na konci tvarotvorného základu (*štúdi-o - štúdi-i*).

V G pl. českého typu *žena* dochází ke vznikové alternaci *0-e* především u jednoslabičných slov (*hra - her, kra - ker, stezka - stezek*) a u slov zakončených v N sg. *-la* (*jehla - jehel*), *-ra* (*sestra - sester*), *-ma* (*palma - palem*), *-na* (*karma - karem*). Nepochází k ní u slov cizího původu (*banka - bank*).

U dvoulasbičných českých feminin typu *žena* dochází v G pl. ke kvantitativní alternaci *á-a* či (*váha - vah*), *í-i* (*mísa - mis/mís*) a k alternaci *í - ě* (*bída - běd*) a *ou - u* (*moucha - much*)⁸². Alternaci mají převážně jména stará. Novější či přejatá slova alternaci nemají. Projevuje se tak tendence neměnit při deklinaci TZ.

V G pl. slovenských typů *žena* a *ulica* (ale i *město* a *srdce*) je základní koncovka *-0*. Tvary s koncovkou *-í* v G pl. jsou tvary původem typu *košť* nebo *dlaň*, resp. *vysvedčenie*. Koncovka *-í* v G pl. u slov typu *žena* je užívána, končí-li jejich základ v N sg. vokálem či konsonantem *-j-* (*idea - idejí, harpya - harpyí, gymnázium - gymnázií*). U slov spadajících k typu *ulica* píšeme v G pl. *-í* u slov zakončených na *-ňa*⁸³ (*pečeňa - pečení, vňňa - vňni*), *-dza* (*hrádza - hrádzí*), *-dža, -ža* (*koža - koží*), *-ša* (*duša - duší*).

Vlivem splynutí *l* a *l* začala feminina zakončená na *-la* kolísat mezi tvrdými a-kmeny a měkkými ja-kmeny. Toto dnes pocítujeme u českého feminina *berla*, jež má tvary *berla* i *berle*, které jsou nositeli různého významu: *berla*: „*vysoká ozdobná hůl nahoře s obloukem jako odznak vyšší hodnosti*“⁸⁴; *berle*: „*podpěra pro chromé k opírání v podpaží*“⁸⁵.

TYP CHLAP x PÁN

Sg. českého typu *pán* je až na koncovku I sg. stejný jako slovenský typ *chlap*. V D a L sg. má český typ dubletní koncovku *-u/ovi*.

U slovenského typu *chlap* má základní postavení v N sg. pádová koncovka *-0* (*chlap-0*), sekundární je koncovka *-o* (*oteck-o*). Řadí se sem však také cizí, především řecká a latinská jména zakončena *-as, -es, -os, -us, -e, -u*, např. *Anaxagor-as, Aristotel-es, Sizyf-os, Auréli-us, monsieur-e, Rebrean-u*. Podle

⁸¹ Dvonč, L.: *Dynamika slovenskej morfológie*. VEDA, Bratislava 1984, s. 45.

⁸² Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003, s. 256.

⁸³ nikoli ale *-yňa, -kyňa, -iňe*

⁸⁴ Filipec, J. et al.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Academia, Praha 2005, s. 28.

⁸⁵ ibidem

Dvonče⁸⁶ mají tyto pádové koncovky tendenci stávat se součástí tvarotvorného základu. U uživatelů jazyka jsou tedy chápány jako součást substantiva s koncovkou -0 (tedy ne *Feidi-as*, ale *Feidias-0*). Cizí slova zakončena -e přecházejí k typu *kuli*, tedy *Garrone-0 - Garrone-ho*.

Český typ *pán* a slovenský typ *chlap* jsou původně mužské o-kmeny s původní koncovkou v D sg. -u, ke které se pro potřeby rozlišení kategorie životnost/neživotnost přibyla koncovka -ovi, typická pro jména živých bytostí. Slovenština plně přebrala koncovku -ovi jako základní. Jedinými výjimkami, kde se zachovala koncovka -u, jsou „*člověk, pán, čert, diabol, vlk, pes, boh, otec, syn, duch, Kristus*“⁸⁷. *Otec, syn, duch, Kristus, pán* mají koncovku -ovi pouze v náboženské terminologii a v některých ustálených slovních spojeních. V češtině je pádová koncovka -ovi typickým zakončením D a L sg. životných maskulin.

Zatímco u českých životných maskulin jsou v D a L sg. možné variantní koncovky -u/-ovi, resp. -i/-ovi (přičemž koncovka -ovi je výhradně pro živé bytosti, tedy *ps-ovi*, ale ne **stol-ovi*), slovenská životná maskulina mají v těchto pádech, až na výše uvedené výjimky, jedinou přípustnou koncovku -ovi.

V N pl. jsou u českých životných maskulin přípustné koncovky -i/-ové. Tato distribuce je způsobena přecházením maskulin o-kmenů k u-kmenům. Původně se obě koncovky užívaly současně bez jakýchkoli významových rozdílů, v době národního obrození se původní u-kmenová koncovka -ové začala užívat u jmen osobních (společně s koncovkou -i), zatímco koncovka u jmen živočišných se vyskytovala výhradně -i (původně u-kmenová).

V N pl. slovenských maskulin slovenského typu *chlap* je základní a stále produktivní koncovkou -i. Variantní koncovka -ovia se používá u maskulin zakončených v N sg. -o (*dedo - dedovia, ujo - ujovia, maco - macovia*, atp.), -ok (*sok - sokovia, sládok - sládkovia*, atp.) zdobnělin zakončených -ček, -ek, -ik, -čik (*ujček - ujčekovia, miláčik - miláčkovia*, atp.) a -h nebo -g (*boh - bohovia, zbeh - zbehovia, chirurg - chirurgovia* atp.). Koncovka -ia je u slova *ľudia, hostia, bratia* a dále u maskulin zakončených v N sg. na -teľ, -an (*predstaviteľ - predstaviteľia, učiteľ - učiteľia, krajan - krajanía* atp.) a některá slova na -ič (*rodič - rodičia, dedič*

⁸⁶Dvonč, L.: *Dynamika slovenskej morfológie*. VEDA, Bratislava 1984, s. 21.

⁸⁷Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 78.

- *dedičia*, častější je u těchto slov koncovka v N pl. *-i* např. *dláždič - dláždiči, volič - voliči* atp.)

G a A pl. slovenského maskulina *host'* je vedle základní pádové koncovky *-ov* také koncovka *-í* (*Morfológia slovenského jazyka* uvádí příponu *-ov* jako méně častou), která je zároveň jedinou možnou v tomto pádě u slova *ľudia*, tedy *host' - host'ov* i *hostí, ľudia - ľudí*.

V češtině má maskulinum *host* také dvojtvary, a to *hostů* i *hostí*, přičemž podle *Slovníku spisovné češtiny* (dále jako SSČ)⁸⁸ je tvar *hostí* (rozdílně od slovenštiny) chápán jako knižní. V N pl. je za základní pádovou příponu považováno *-é (hosté)*, tvar s *-i (hosti)* uvádí SSČ jako hovorový⁸⁹. Tvary *lidé* i *lidi* jsou zde uváděny jako rovnocenné.

TYP ULICA x ULICE

Oba typy jsou původními ja-kmeny, tedy hláskově obměněnými a-kmeny. Slovenština zachovává (až na G sg. a N pl., kde je místo pračeského *ě > e*, a již zmíněnou koncovku I sg. *-ou*) celé staroslověnské paradigma v sg. i pl.

V G sg. je u typu *ulice* jediná možná spisovná koncovka *-e*. U ženských osobních jmen však proniká koncovka *-i (Soňa - Sone/*Soni)*.

V obou jazycích nastalo stejně jako u všech měkkých deklinací nahrazení koncovky G pl. z původní *-o* na i-kmenové *-í*. Původní koncovka se zachovala (a v nové češtině stále je) jen u slov zakončených v N sg. na *-ice* a *-yně (předsedkyň-0, uličnic-0)*. Ve slovenštině jsou v tomto případě možné dublety, přičemž *-o* je chápána jako běžná, hovorová, *-í* jako knižní (*štrúdľa - štrúdiel' -0/štrúdl-i*).

Při používání pádové koncovky *-o* v G pl. dochází k prodlužování poslední slabiky tvarotvorného základu nebo vsouvání vkladných hlásek (nejčastěji *ie*) do poslední konsonantické skupiny tvarotvorného základu (*ulic-a - ulíc-0*)⁹⁰. Některá slova proto přebírají koncovku *-í*, po které nedochází ke zkracování předcházející dlouhé slabiky v tvarotvorném základu (*dielna - dielni*). Toto porušování rytmického zákona je kodifikováno.

⁸⁸ Filipec, J. et al.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Academia, Praha 2005, s. 110.

⁸⁹ Příruční mluvnice se na str. 245 zmiňuje o dubletních pádových příponách slova maskulina *host*, jejich knižnost či hovorovost ale neuvádí.

⁹⁰ Vlivem tohoto pravidla často dochází k dloužení také u slov zakončených na *-ica*, v tomto případě již však jako prohřešek proti rytmickému zákonu i kodifikaci.

Zakončení v G pl. *-o* sblíží typ *ulice* s typem *žena*, koncovka *-í* typu *ulice* a *kost'*.

V D a L pl. jsou varianty koncovky *-iam*, *-iach* (jako základní) / *-am*, *-ach* (po předcházející dlouhé slabice a po *j* - *galeja* - *galejám*) / *-ám*, *-ách* (po slovech na *ia/ya* - *štúdia* - *štúdiám*⁹¹). Analogicky k prodlužování poslední slabiky tvarotvorného základu v G pl. nastává i zde tendence nepoužívat po dlouhé slabice *-am*, *-ach*, ale nespisovně *-iam*, *-iach*, a to u slov zakončených na *-ňa* (*dielňa* - *dielň-am* **dieln-iam*, *dielň-ach* **dieln-iach*) a *-ce* (*Včelínce* - *Včelínc-iam*, *Včelínc-iam*).

TYP MESTO x MĚSTO

V L sg. typu *mesto* je základní pádová koncovka *-e* (*mesto* - *o meste*), *-u* se používá po velárách nebo po vokálu, jenž je zakončením tvarotvorného základu deklinovaného slova.

V češtině jsou obdobné varianty. Koncovka *-e* je základní, ale způsobuje konsonantické alternace. Proto mnoho jmen původně s koncovkou *-e* má dnes dublety - dubletní tvary s nepůvodní koncovkou *-u* (která alternaci nezpůsobuje):

mléko (mlieko): o mléku/mléce vs. o mlieku

břicho (brucho): na břichu/na břiše vs. na brichu

Pro výběr koncovky v L sg. je důležitá větněčlenská pozice jména: v příslovečných určeních je pádová koncovka *-e*, u předmětu *-u* (*ve jménu* - *o jméně*, *na účtě* - *o účtu*). Jde tedy o stejné pravidlo jako u maskulin typu *hrad*.

N a A pl. má základní pádovou koncovku *-á* (*mesto* - *mestá*). I zde existuje varianta *-a*, která se používá po předcházející dlouhé slabice nebo končí-li tvarotvorný základ na *-j* (*miesto* - *miesta*, *jojo* - *joja*), i zde se uplatňuje tendence použít v koncovce dlouhý vokál *-á*, i když je to v rozporu s rytmičným zákonem. „Tak napr. podle T. Torbiörnsona dlhé *-á* v N.-A. pl. subst. str. rodu vzoru *mesto* je analogický podle pád. přípon D. a L. pl., které mají též dlhé *á*, teda tvar *mestá* ako *mestám*, *mestá*ch (Stanislav, 1958, s. 122).“⁹² Tímto můžeme vysvětlit také ostatní

⁹¹ V N sg. je koncovka *-a*, tedy *-ia* není dvojhlaska, ale heterosylabické spojení dvou vokálů. V tomto případě tedy nedochází ke zkracování slabiky v tvarotvorném základu, protože pádová koncovka zde není **-iach*, ale *-ách*.

⁹² Dvonč, L.: *Dynamika slovenskej morfológie*. VEDA, Bratislava 1984, s. 61.

dlouhé pádové koncovky v N pl. neuter: *srdcia* jako *srdciam*, *srdciach*; *dievčatá* jako *dievčatám*, *dievčatách*, *vysvedčenia* jako *vysvedčeniam*, *vysvedčeniach*.

G pl. slovenského typu *mesto* má základní pádovou přípou -0, která je spojena s prodlužováním poslední slabiky tvarotvorného základu (*kladivo* - *kladív-0*) nebo s vkladným vokálem, resp. diftongem (*mestečko* - *mestečiek-0*). Opět platí, jako v G pl. ostatních slovenských typů, že nečastější je vkladný diftong *ie*, *e* se v tomto případě používá u slov, jejichž tvarotvorný základ končí na -j (*hajno* - *hajen-0*). Okrajově -o- (*drievko* - *drievok*), zřídka -á- (bývá jen u některých jmen, a to vedle -ie-; *jedlo jedál/jediel*) a nikdy ne -ô- (to se vyskytuje jen u feminin).

Podobně je tomu u slovenských D a L pl., kde je základní pádová přípona dlouhá, tedy -ám, -ách, variantní krátká -am, -ach, používaná opět po dlouhé slabice nebo po -j, je vytlačována základní příponou krátkou i přes nedodržování rytmického zákona.

V L pl. mají česká neutra typu *město* základní koncovku -ech (*město* - *městech*, *plátno* - *na plátnech*). Vedle ní je koncovka -ách pro (původní) zdobněliny, po finále tvarotvorného základu *k*, *g*, *h*, *ch* a sufixu -isko (*sluníčko* - *o sluníčkách*, *kolečko* - *na kolečkách*, *kružítka* - *o kružítkách*, *sucho* - *o suchách*, *lýko* - *o lýkách*), -ích (která je spojena s konsonantickou alternací, proto je vytlačována koncovkou -ách, jež alternaci nezpůsobuje). Slova s koncovkou -ích jsou knižní dubletou slov s pádovou koncovkou -ách (*strnisko* - *o strniscích*, *o strniskách*).

Koncovka -ách, původně L pl. typu *žena*, se dnes dostává do L pl. maskulin i neuter u slov, jejichž tvarotvorný základ končí *velárou* *k*, *g*, *h*, *ch*, a nahrazuje původní pádovou koncovku -ích, která způsobuje konsonantickou alternaci v kořeni slova, např. *balíčcích* / *balíčcích*.

I pl. neuter typu *mesto* má pádovou koncovku -ami, stejně jako všechna ostatní slovenská substantiva.

Substantiva oko, ucho ve smyslu část lidského těla

V češtině je zde v plurálu pozůstatek duálových tvarů, neskloňují se proto podle typu *město* (jako sg. tvary), ale N, A mají tvary podle typu *kost* (*kosti* - *oči/uši*), v G, D a L podle typu *moře* (*moří* - *očí/uší*, *mořím* - *očím/uším*, *o mořích* - *o očích/uších*).

Ve slovenštině jsou tato neutra pravidelně skloňovaná podle typu *kost'* (N, A *kosti - oči/uši*, G *kostí - očí/uší*, D *kostiam - očiam/ušiam*, L *kostiach - očiach/ušiach*, I *kost'ami - očami/ušami*). Morológia slovenského jazyka uvádí v G pl. vedle tvarů *očí, uší* také tvary *očú, ušú* (tedy původní staročeské tvary), a to v ustálených spojeních a v příslovích, např. *zahľadieť sa do očú (očí)*.

V ostatních významech se substantiva *oko, ucho* skloňují v pl. pravidelně podle typu *město*, resp. *mesto*.

Slovenština zachovává původní tvary mnohem důsledněji než čeština. V sg. nalzáme odlišnou koncovku pouze v I (pč. *-em*, dnes slov. *-om*, čes. *-em*), u pl. tvarů v L (pč. *-ích*, slov. *-iach*, čes. *-ích*) a I (pč. *-i*, slov. *-ami*, čes. *-i*).

TYP KOSTĚ x KOST

Tato původní deklinace se zachovala do dnešní doby vcelku nezměněna u jmen zakončených produktivním sufixem *-ost* (*upřímnost, zlost*, atp.) a neproduktivním *-est* (*bolest, svěžest*, atp.). U jiných jmen se projevuje opět pronikání koncovek ja-kmenů.

Ve slovenštině se původní koncovky také zachovaly téměř všechny, jen v D, L a I pl. sem pronikly pádové koncovky typu *ulica*. Čeština se oproti pračeským tvarům liší pouze v I pl. (pč. *-ú*, dnes *-í* shodné s typem *růže*).

V D a L pl. typu *kost'* jsou základními pádové koncovky *-iam, -iach* (*kost' - kostiam, kostiach*), na periférii se v tomto případě ocitají koncovky *-ám, -ách*. Ty byly vyhrazeny pro feminina zakončená v N sg. na *-ev* (např. *cirkev, mrkev, rakev, redkev*). Z nich je v současné době podle typu *kost'* skloňováno pouze slovo *cirkev* (*cirkv-ám, cirkv-ách*). Ostatní slova přešla k typu *žena* (se stejnými koncovkami v D a L jako typ *kost'*). *Redkev* bylo nahrazeno slovy *redkovka* nebo *redkvička*, ostatní substantiva změnila zakončení z *-ev* na *-va* (*mrkev - mrkva, rakev - rakva*).

Od typu *kost'* přechází mnoho feminin k typu *dlaň* (obdobně jako v češtině), zůstávají zde jména abstraktní, pomnožná a látková. Přesto je tento typ neustále rozšiřován novými abstraktními pojmenováními na *-ost'*. "Vzor *dlaň* sa konštituuje ako vzor pre konkréta, vzor *kost'* ako vzor pre abstraktá a materiáli."⁹³

⁹³ Dvonč, L.: *Dynamika slovenskej morfológie*. VEDA, Bratislava 1984, str. 54

Slovenský typ *kost'* patří mezi měkké typy. V češtině se k typu *kost* řadí mj. feminina zakončená v N sg. sufixem *-ost/-est*. Při deklinaci dochází ve všech pádech (kromě N, A sg. a D, L, I pl.) ke konsonantické alternaci finály tvarotvorného základu *t/t'* (*kost - kosti*). To je následkem historické depalatalizace koncových hlásek *-d'*, *-t'*, *-ň*. Kmenovou analogií však byla měkkost postupně obnovena, protože ve většině pádů následoval vokál *-i*, který depalatalizaci zabraňoval. Měkkost nebyla obnovena pouze u skupiny *-st*. V některých nářečích se dodnes užívá např. *nit'* oproti spisovnému *nit*.

Mezi českými typy *píseň* a *kost* kolísají mnohá feminina (např. *noc*, *nemoc*, *velmoc*, *čtvrť* atp.). To je dáno zánikem původních samohláskových kmenů. Ve slovenštině některá feminina také kolísají mezi typy *dlaň* a *kost'*, a to např. *tvár*, *mysel'*, *raž* atp.

Ve slovenštině dochází k přechodu feminin od typu *kost'* k typu *dlaň*, a to především feminin zakončených na *-t'* a *-r* (*tvár - tváre*, *nit' - nite* atp.)

V češtině dochází ke kolísání tvarů mezi typy *kost* a *píseň*, přičemž feminina původně náležející k typu *kost* přecházejí tvary D, L, I pl. (nemusí to být všechny tyto pády) a v sg. všemi kromě G (zde se ještě zachovává půdní koncovka *-i* dle typu *kost*) k typu *píseň*. V přechodových pádech bývají možné obě koncovky, vznikají tak významově nerozlišené dublety (*nit - nitěmi // nitmi*, *vlast - vlastem // vlastím* atp.) Nepůvodní tvary v D pl. (*kostiem > kostím*) a L pl. (*kostiech > kostích*) byly již ve staré češtině (Lamprecht, str. 145). Některá česká feminina mají tvary podle typu *píseň* i *kost*, často mají odlišné tvary také jemný významový posun: *kuchyň* (místnost, kde se vaří) vs. *kuchyně* (styl vaření, např. italská, domácí atp.).

Přechod substantiv od typu *kost* k typu *píseň* můžeme označit jako tendenci k neměnnosti finály základu deklinovaného slova. Zatímco typ *píseň* má v celém deklinačním paradigmatu finálu základu měkkou, v typu *kost* je v N sg., A sg., D pl., L pl. a I pl. finála základu tvrdá. Tento přechod se týká jak slov, která jsou v N sg. zakončena tvrdým konsonantem (*lest - lstem* i *lstím*, *nemoc - nemocem* i *nemocím*), tak slov, která v N sg. končí na měkký konsonant (*trať - trati* i *tratě*, *lod' - lodi* i *lodě*). Dochází zde ke zpodobňování dle finály základu.

Při skloňování feminin jsou v češtině a ve slovenštině odlišné koncovky tam, kde v češtině proběhla přehláska samohlásky v koncovce (srov. čes. *ulici* vs. slov. *ulicu*; čes. *kostí* vs. slov. *kost'ou* atp.).

TYP VYSVEDČENIE x STAVENÍ

Slovenský typ *vysvedčenie* je jediným typem, který má bohatší paradigma než jeho český ekvivalent. Je to dáno jeho hláskovým vývojem: zatímco slovenský typ si v sg. zcela zachoval koncovky shodné s pračeskými ъjo-kmeny, u české varianty proběhly všechny důležité hláskové změny a neutra typu *stavení* mají pouze čtyři možné koncovky: *-í, -ím, -ích, -ími*.

Stavení i *vysvedčenie* patří mezi nejpravidelněji skloňované typy. Jména skloňovaná podle typu *vysvedčenie* patří mezi výjimky rytmického zákona - před dlouhými pádovými koncovkami zůstává případná poslední dlouhá slabika tvarotvorného základu slova nezkrácena. Pouze po *j* jsou zkráceny pádové koncovky (krátké koncovky místo dlouhých).

I když se kvůli těmto změnám stala deklinace nezřetelná, přesto se tento typ udržel díky tomu, že se k němu řadila jména na *-nie*, tedy především podstatná jména slovesná, jež byla živá a produktivní.

TYP STROJ

Oba typy jsou původem pračeské jo-kmeny, jež se od o-kmenů lišily hláskou *-j-*, která byla připínána mezi kořen a koncovku a způsobila odlišení některých koncovek o-kmenů a jo-kmenů.

K měkkému typu *stroj* se ve slovenštině řadí méně maskulin než k jeho tvrdému protějšku. Není také tolik produktivní jako typ *dub*.

Ve slovenštině některá maskulina v sg. skloňovaná podle tvrdého typu *dub* přecházejí v pl. k měkkému typu *stroj*. Jsou to ta, která jsou zakončena na *-ár* (*dinár - dináre*), *-iar* (*močiar - močiare*), *-ier* (*halier - haliere*) nebo na *-r* či *-l* a mají pohybné *-e-* nebo *-o-* (*liter - litre, kábel - káble*).

Mezi typy *hrad* a *stroj* kolísají některá česká neživotná maskulina zakončena na *-l, -s, -z*. např. *kužel*.

Některá česká maskulina zakončena na *-n* kolísají mezi tvrdým a měkkým typem skloňování (*kámen - na kamenu i na kameni, pramen - na pramenu i na prameni* atp.).

Slovenské neživotné typy se v singuláru liší pouze koncovkou v L sg. (*o dube / o rohu* vs. *o stroji*), N a A pl. (*duby* vs. *stroje*). Rozdíl ve skloňování tvrdých a měkkých neživotných maskulin tedy nejsou tak velké jako v češtině (kde se shodují pouze koncovky N, A, I sg. a D, A pl.).

K tvrdému typu skloňování se přidala některá česká, vesměs hovorová maskulina zakončená na *-c* (*tác, hec, kec*). U těchto slov píšeme v N, A, I pl. *-y*.

V G sg. je běžná pádová přípona *-a* (*terč - terča, chladič - chladiča*), *-u* mají pouze jména látková a abstraktní (*skeč - skeču, olej - oleja*).

G pl. má koncovky *-ov, -o, -í*. Pádová koncovka *-í* je vždy variantní s koncovkou *-ov* (*groš - grošov i groši*), přičemž použití jedné či druhé varianty má vždy významovou diferenciaci. Pádová koncovka *-o* ustupuje koncovce *-ov*. Stejně jako v češtině je ve slovenštině při skloňování jmen tendence neměnit tvarotvorný základ slova. Ten se v případě užití koncovky *-ov* nemění (Tlmače - Tlmáč-*o* / Tlmač-*ov*).

V D a L sg. mají česká životná maskulina (kromě typu *předseda*) variantní koncovku *-ovi/i, u*, přičemž koncovka *-ovi* je běžnější u vlastních jmen (odstraňuje se tak možná homonymie, která může vést ke komunikačnímu šumu: *řekni Aleši* vs. *řekni Alešovi* vs. *řekni, Aleši!*). U měkkých životných maskulin je častější koncovka *-i* (*dát soudci*). V řadě několika L tvarů se koncovka *-ovi* uplatňuje až u posledního tvaru (*panu prezidentu Havlovi*).

Koncovka *-e* V sg. českého typu *muž* se užívá u jmen zakončených na *-ec*, ve kterých ale způsobuje konsonantickou alternaci *c-č* (*otec - otče*)! Tato alternace přechází také k V sg. typu *soudce*, ve kterém však koncovka *-e* ve spisovné češtině alternaci nezpůsobuje. V sg. **soudče!* je hyperkorektní.

TYP DLAŇ x PÍSEŇ

Typy *píseň* a *dlaň* jsou nepůvodní. Vznikly pronikáním ja-kmenových koncovek (typ *kost*) k původním i-kmenům. Toto prolínání se v dnešní češtině projevuje např. v kolísání koncovek G sg. mezi typy *kost* a *píseň*, resp. *kost'* a *dlaň*. Např. čes. *pečet'* (*pečetě/pečeti*) či *pouť'* (*pouti/poutě*), slov. *mysel'* (*mysle/mysli*), *tvár* (*tváre/tvári*).

K typu *dlaň* přechází mnoho feminin původně skloňovaných podle typu *kost'*. Řadí se sem také některá jména cizího původu (*rešerš - rešerše*⁹⁴).

V obou jazycích je u typu *dlaň* (resp. *píseň*) častá alternace *e/0*. Jedná se o slova na *-eň* (ve slovenštině částečně, v češtině z velké většiny, např. slov. *hlaveň - hlavne*, čes. *hlaveň - hlavně*), ve slovenštině dále s příponou *-áreň, -iáreň* (*kolkáreň*

⁹⁴ V češtině N sg. *rešerše*, skloňovaná tedy podle typu *růže*.

- *kolkárne*), v češtině slova zakončená v N sg. na *-ev*⁹⁵ (*mrkev - mrkve*). U slovenského feminina *faloš* je navíc alternace *o/0* (*faloš - falše*).

Podle typu *dlaň* se skloňují i ta slovenská feminina, která mají v češtině v N pl. skloňování dle typu *kost*, např. „*obet' - obete* (čes. *oběti*), *čel'ad - čel'adě* (čes. *čeledi i čeledě*), *čel'ust - čel'uste* (čes. *čelisti*)“⁹⁶ atp.

V D a L pl. je základní pádová přípona *-iam, -iach*, po dlouhé slabice či po *j* jsou krátké varianty *-am, -ach*. U slov zakončených v N sg. na *-eň* (nebo s *j*) se projevuje stejná tendence jako u typu *ulica*, a to nepoužívat po délce krátké pádové přípony, ale základní pádové přípony s délkou, čímž se porušuje pravidlo rytmického zákona (*báseň - básn-iam, básn-iach, esej - esej-ám, esej-ách*).

V I pl. se zpravidla používá koncovka *-ami*, ojediněle *-iami* (*zbraň - zbran-iami*).

Sg. českého typu *píseň* a slovenského typu *dlaň* jsou až na koncovku I sg. téměř totožné.

U českých feminin typu *píseň* dochází k zánikové alternaci *-e/0* (*píseň - písň, vášeň - vášni, pochodeň - pochodni* atp.).

TYP DIEVČA x KUŘE

Český typ *kuře* a slovenský typ *dievča* jsou pozůstatky původních nt-kmenů, podle kterých se skloňují v obou jazycích jména mláďat. Česká neutra tohoto typu mají skloňování pravidelné: v sg. jsou tvary jako u typu *moře*, v pl. jako typ *město*. Výjimkou však je, že se mezi kořen slova a koncovku připojuje kmenotvorná přípona, která je u českým neuter v sg. *-et-*, v pl. *-at-*, u slovenských v sg. i pl. *-at-* (popř. *-at'*), pro plurálové tvary také *-enc-*.

Slovenský typ *dievča* má celé paradigma shodné s jiným typem jen v pl., a to s typem *město*, v sg. se koncovky shodují s typem *srdce* jen v těch pádech, kde se ke kmeni přidává kmenotvorná přípona *-at-*, tj. ve všech kromě N a A.

Tento typ kmenového skloňování zůstal jako jediný až dodnes. Důvodem je podle Lamprechta kmenotvorný sufix *-*ent-*, který byl aktivní slovotvornou příponou při tvoření jmen mláďat. „V některých typech českých nářečí (nářečí jihočeská)

⁹⁵ Ve slovenštině jsou pouze dvě slova zakončená na *-ev*, a to *cirkev* a *red'kev*. *Red'kev* je dnes plně nahrazována slovem *red'kovka* nebo *red'kvička*.

⁹⁶ Bělič, J. et al.: *Slovenština*. SPN, Praha 1964, s. 59.

dokonce tento typ vytlačil i původní jo-kmenové sklonění neuter (*vejce*, gen. *vejcete...*), ve spisovném jazyce se tak začala skloňovat substantiva *vole*, *koště* (původní jo-kmeny), *doupě* (pův. ja-kmeny), *hrabě*, *markrabě* (původně *hrabie* ъja-kmen).⁹⁷

Typ *dievča* je bez velkých variantností. V N pl. se vedle základní pádové koncovky *-a* užívá po retnicích *-ä* (*žrieb-ä*), v I pl. je oproti původní *-em* (vlastní pro český typ *kuře*) přípona *-ami* (*dievča - dievčatami*), zřejmě analogicky s pádovými koncovkami ostatních slovenských substantiv.

V sg. typu *kuře* je kmenotvorný sufix *-et-*, v pl. *-at-*. U slovenského typu je v sg. také jen jeden kmenotvorný sufix, *-at'*, v pl. jsou dvě varianty, a to *-at-* (*dievč-at-á*) i *-enc-* (*dievč-enc-e*). Slova typu *dievč-at-á* jsou neutrální, neutra s kmenotvornou příponou *-enc-* se dnes užívají ve všech stylistických oblastech kromě stylu odborného (Dvonč, 1984).

Neutra skloňovaná v pl. podle typu *dievča* mají v pl. stejné pádové koncovky jako typ *mesto*, neutra skloňovaná podle typu *dievč-ienc-e* mají paradigma shodné se základními pádovými koncovkami typu *stroj*. To zřejmě souvisí s tím, že jména zvířat, jejichž N sg. je zakončen měkkým konsonantem, se ve slovenštině v sg. skloňují podle typu *stroj*, tedy i jména mláďat, standardně skloňovaná podle typu *dievča*, mají v pl. koncovky shodné se základními koncovkami typu *stroj*.

Nepočítáme-li dvojí kmenotvornou příponu v pl. slovenských neuter, nejsou u tohoto typu v češtině ani ve slovenštině variantní koncovky (vyjma *ä* v N sg., které je podmíněno fonologicky).

TYP HRDINA

Můžeme tedy říct, že jednoznačný rozdíl ve skloňování typů *chlap* a *hrdina* nastává pouze v sg., a to v N, G a A.

Slovenský typ *hrdina* je až na koncovku N sg., G sg. a I sg. shodný s českým vzorem *pán*.

Deklinační typy *předseda* a *hrdina* jsou původem staročeské a-kmeny ženského rodu. Typ *soudce* je původem ja-kmen, taktéž ženského rodu, ke kterému se přidružovala i některá maskulina; vlivem povědomí o přirozeném mužském rodu

⁹⁷ Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977, s. 152-153.

těchto substantiv se do původní ženské deklinace začaly mísit koncovky typu *oráč*. Tak vznikl typ *soudce*, který se v češtině drží díky nepříliš produktivnímu slovotvornému sufixu *-ce*.

Už ve staré době se ale podle typu *žena* skloňovala i některá maskulina zakončena na *-a*. Fakt, že tato slova jsou pojmenováním osoby mužského pohlaví, přispěl k tomu, že se při skloňování dostávaly k tomuto typu také koncovky mužské (N pl. *-ové*, G pl. *-óv*, D pl. *-óm*, I pl. *-y*) obohacené o genitiv-akuzativ. Tyto tvary se dochovaly do dnešní doby, samozřejmě v podobě, která odpovídá proběhnuvším hláskovým změnám.

Typ *předseda* má v sg. stejné pádové koncovky jako ženský typ *žena* (kromě D a L *předsed-ovi - žen-ě*), v pl. jako mužský typ *pán*. Typ *soudce* je v sg. shodný se středním typem *moře* (v D a L rozšířený o variantní koncovku *-ovi*), v pl. s mužským typem *muž* (bez variantních pádových koncovek podtypu *obyvatel*).

Dle typu *hrdina* se ve slovenštině skloňují česká příjmení zakončená *-e* (*-ě*), která jsou původně femininy (nebo se tak jeví): „*Krekule - Krekulu, Mihule - Mihulu, Sinkule - Sinkulu, Večeře - Večeři, Purkyně - Purkyňu, Bechyně - Bechyňu*“⁹⁸.

Příponu *-ovia* v N pl. mají slovenská substantiva typu *hrdina* zakončená v N sg. na *-k* (*chlapček - chlapčekovia*), *-g* (*pedagóg - pedagógovia*), *-h* (*boh - bohovia*), *-ch*⁹⁹ (*duch - duchovia*), na samohlásku nebo slova jednoslabičná.

Pádová přípona *-i* je stále produktivnější (dochází tak ke sblížení s typem *chlap*, který má v N pl. příponu *-i* jako základní). Používá se u slov s produktivními slovotvornými příponami, u slov zakončených v N sg. na *-ca* (*darca - darcovia*), *-ista* (*klavírista - klavíristi*), *-ita* (*izraelita - izraeliti*) a u slov cizích na *-ta* (např. *poeta - poeti*). Slova domácí zakončená na *-ta* mají příponu *-ovia* (*tata - tatovia*)!

I pl. mají u slovenských maskulin typu *hrdina* příponu *-ami* všechna substantiva kromě těch zakončených v N sg. *-ta* s předcházejícím vokálem (*husita - husitmi*).

Slovenské typy *chlap* a *hrdina* jsou si velice blízké. Z dvanácti pádů má jinou základní pádovou koncovku pouze pět pádů (N sg. *chlap-0 - hrdina-a*; G-A sg. *chlap-a - hrdin-u*, N pl. *chlap-i - hrdin-ovia*, I pl. *chlap-mi - hrdin-ami*).

⁹⁸ Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, s. 86.

⁹⁹ pouze slova cizí a jednoslabičná slova domácího původu

Dvonč v článku *Nom. pl. substantív vzoru hrdina*¹⁰⁰ poukazuje na vzájemné sblížení se slovenských vzorů *chlap* a *hrdina*, které nastává především v pl. Typ *hrdina* stále víc přebírá pádové koncovky typu *chlap*, zatímco typ *chlap* potlačuje své specifické pádové koncovky na úkor koncovek společných s typem *hrdina* (např. již výše zmiňovaná progresivní pádová koncovka *-i* oproti základní *-ia* v N pl. *-ami/-mi* v I pl.). Můžeme tedy říct, že jednoznačný rozdíl ve skloňování typů *chlap* a *hrdina* nastává pouze v sg., a to v N, G a A.

V případě českých životných typů *pán* a *muž* je rozrůznění pádových koncovek daleko větší. Ze čtrnácti pádů má jinou pádovou koncovku celá polovina. V sg. zde také platí, že primární variantní koncovka typu *pán* je sekundární koncovkou typu *muž* (pouze v L pl. je základní pádová koncovka typu *muž -ích*, zatímco u typu *pán* je tato koncovka variantní).

SYNONYMIE PÁDOVÝCH KONCOVEK

Následující tabulka nám pomůže porovnat synonymii pádových koncovek slovenštiny. Za koncovkou je uveden počet výskytů v našem textu. Nebereme v potaz frekvenci, s jakou se dané koncovky vyskytují, ani to, v jakém případě se ta která koncovka užívá (o tom jsme pojednali v kapitole Substantiva). Neuvažujeme také ani koncovky typické pro deklinaci přejatých jmen (*kuli, sója* atp.) a málo frekventovaných typů (*gazdiná*). Pracujeme však s koncovkami pro párové části těla, tedy s pozůstatky duálu, které jsou v češtině stále užívány.

N sg.	M	0	50	-a	12	-o					
	F	0	7	-a	32						
	N	-e		-a	2	-o	6	-ä		-ie	5
G sg.	M	-a	8	-u	26						
	F	-a		-e	17	-i	8	-y	19		
	N	-a	18	-e		-ia					
D sg.	M	-ovi		-u	3						
	F	-e	3	-i							
	N	-u		-iu	1						

¹⁰⁰ Dvonč, L. *Nom. pl. substantív vzoru hrdina*. *Slovenská reč*, 43, 1978, s. 227-233.

A sg.	M	-u		0	25	-a	1				
	F	-u	40	0	9						
	N	-a		-e		-o	5	-ie	6		
L sg.	M	-e	6	-i		-u	11	-ovi			
	F	-e	29	-i	12	-u	2				
	N	-e	3	-i		-u		-í	4		
I sg.	M	-om	16								
	F	-ou	13								
	N	-om	5	-ím	3						
N pl.	M	-i	10	-e	3	-y	29	-ia	20	-ovia	4
	F	-i	2	-e	9	-y	12				
	N	-á	1	-a	1	-ia	13				
G pl.	M	0		-í	6	-ov	34				
	F	0	12	-í	8						
	N	0	8	-í							
D pl.	M	-om	1								
	F	-ám	2	-am	1	-iam	1				
	N	-ám		-am		-iam					
A pl.	M	-y	10	-e	4	-ov	2				
	F	-y	14	-e	3	-i	3				
	N	-á	3	-a	4	-ech					
L pl.	M	-och	8								
	F	-ách	3	-iach	1	-ach					
	N	-ách		-iach		-ach					
I sg.	M	-ami-		-mi	8						
	F	-ami	4								
	N	-ami	1	-iami							

Je zřejmé, že slovenština je co do variantnosti pádových koncovek stejně bohatá jako čeština. Variantní koncovky ve slovenštině jsou však ve velké míře podmíněny dodržováním, resp. nedodržováním rytmického zákona.

4. ZÁVĚR

Při srovnání deklinačních typů obou jazyků docházíme k závěru, že co do variantnosti koncovek jsou oba jazyky srovnatelné - při celkovém počtu 144 pádů (a tedy i teoretických pádových koncovek) je ve slovenštině 20 pádů s variantní koncovkou¹⁰¹ (M sg. 8, F sg. 2, N sg. 1, M pl. 6, F pl. 2, N pl. 1), tedy 13,89%. Ve slovenštině je užití variantní pádové koncovky z velké části podmíněno rytmickým zákonem.

V češtině je tento poměr podobný: na 168 pádů nalézáme v češtině 23 pádů s variantní pádovou koncovkou (M sg. 8, F sg. 0, N sg. 1, M pl. 8, F pl. 4, N pl. 2), tedy 13,69%.

Slovenština v daleko větší míře udržuje pč. deklinační koncovky. Také rozdíl mezi tvrdým a měkkých slovenských typem skloňování není tak ostrý jako v češtině. Slovenština také nemá tolik variantních deklinačních koncovek, proto se její deklinace zdá být jednodušší než česká, což je dáno také větší tendencí neměnit finálu základu deklinovaného slova.

Ve slovenštině jsou stejné koncovky v D a L pl., a to koncovky původně femininní: *žen-ám – o žen-ách; ulic-iám – o ulic-iach, dlan-iam – o dlan-iach, kost-iam – o kost-iach, mest-ám – mest-ách, srdc-iam – o srdc-iach, dievčat-ám – o dievčat – ách, vysvedčen-iam – o vysvedčen-íach*.

Česká tvrdá neutra mají v těchto pádech tvary stejné jako maskulina (*měst-ům – hrad-ům, měst-ech – hrad-ech*), měkká neutra mají koncovky femininní (*moř-ím – růž-ím, o moř-ích – o růž-ích*). Femininní koncovky L pl. pronikají převážně v hovorové češtině také k českým maskulinům (*o domečk-ích – o domečk-ách*). Důvodem je snaha o jazykovou ekonomii – následné *-a-* nezpůsobuje změnu kořenné hlásky. Některé tyto tvary jsou v současné spisovné češtině povoleny jako dublety k původním tvarům.

Při srovnání ostatních českých a slovenských pádových koncovek u jednotlivých rodů, resp. typů, docházíme k typickým znakům:

¹⁰¹ Do výpočtu jsme zahrnuli také variantní koncovky *-u* v D a L sg. typu *chlap*, které se dnes ve slovenštině používají u slov *bohu, Kristu* atp., stejně jako koncovku *-í* v G pl. stejného typu, která je pouze u substantiv *ludí, hostí*. Koncovky *-iam, -ám, -am* a *-iach, -ách, -ach* jsou fonologicky podmíněné varianty, proto je považujeme za jeden deklinační formant. Přesto je spolu s formanty *-a/-á, -i/-y* ve výčtu uvádíme zvlášť, abychom zjistili jejich postavení v současné slovenštině.

I sg.

Všechna slovenská maskulina a neutra (kromě typu *vysvedčenie*) mají koncovku *-om*, stejně tak česká maskulina a neutra mají v tomto pádě koncovku *-em* (výjimkou je i zde typ *stavení* s koncovkou *-í* a typ *předseda*).

Koncovku *-ou* mají v tomto pádě všechna slovenská feminina, z českých je jen u typu *žena* a typu *předseda*, který má kromě D a L v sg. koncovky podle typu *žena*. Ostatní česká feminina mají v I sg. koncovku *-í*.

G pl.

Slovenská životná maskulina mají v tomto pádě koncovku *-ov* (typ *chlap* také *-í*, která je používána výhradně u substantiva *ľudí*), neživotná maskulina mají navíc variantní koncovku *-o*. Česká maskulina mají v tomto pádě koncovku *-ů* (typ *muž* také *-o*).

D pl.

U slovenských maskulin je zde vždy pádová koncovka *-om*, u českých *-ům*.

Zatímco u všech slovenských feminin a neuter je zde pádová koncovka *-ám*, resp. *-iam*, *-am* (užití konkrétní koncovky je zde podmíněno rytmickým zákonem), u českých feminin jednotná koncovka pro všechny typy není. U neuter typu *moře* a *stavení* se setkáváme s koncovkou *-ím*, u typu *město* a *kuře* s koncovkou *-ům*.

A pl.

Slovenská maskulina mají v tomto pádě koncovku *-ov* (životná výhradní), neživotná maskulina navíc s variantní koncovkou *-y* (typ *dub*) a *-e* (typ *stroj*). U českých maskulin tvrdého typu skloňování je koncovka *-y* (u typu *předseda* navíc také *-i*), u měkkého typu skloňování *-e*.

Česká i slovenská feminina (kromě typu *žena* s pádovou koncovkou *-y*) mají pádové koncovky shodné: *ulica* a *dlaň*, jakož i *růže* a *píseň* koncovku *-e*, typy *kost'* a *kost* koncovku *-i*.

L pl.

Všechna slovenská maskulina mají v tomto pádě pádovou koncovku *-och*. U českých maskulin opět nasává dělení na měkký a tvrdý typ skloňování, přičemž měkký typ má pádovou koncovku *-ích*, tvrdý typ *-ech* a *-ích* (u typu *hrad* navíc koncovka *-ách*, původně typu *žena*).

Slovenská feminina a neutra mají v tomto pádě koncovky *-ách*, resp. *-iach* a *-ach*.

I pl.

Slovenská maskulina zde mají vždy pádovou koncovku *-ami*, resp. *-mi*. České typy s tvrdým typem sklonění *-y* (*předseda* navíc *-i*), měkké typy *-i*.

Slovenská feminina a neutra mají v tomto pádě koncovku *-ami* (typ vysvedčenie *-iami*).

Potvrzuje se, že femininum a neutrum vznikla jako protiklad k maskulinu. To můžeme pozorovat nejen v obecné charakteristice jednotlivých rodů, kdy se maskulinum charakterizuje jako substantivum „v prvním pádě zakončená na souhlásku“, neutra a feminina jako substantiva „v prvním pádě zakončená na souhlásku“. Tato charakteristika je zjevná především v pl., kdy se pádové koncovku v G, D, L a I maskulin jeví jako rodově vyhraněné, typické pro tento rod.

Současné vývojové tendence směřují ke stírání rozdílů v rodově podmíněných typech. Progresivní jsou typy s tvrdou deklinací, která odpovídá tendenci neměnit tvarotvorný základ deklinovaného slova. Tendence směřují k zániku měkkých deklinačních typů a v maskulinu vokalických typů vůbec. Zcela markantní je tato tendence slovenských u životných maskulin, kde je vokalický typ *hrdina* vytlačován typem *chlap*.

Živé jazyky, tedy ani čeština a slovenština, nikdy nebudou mít ustálené deklinační paradigma. Vlivem snahy po jazykové ekonomii stále budou směřovat k jednoduchosti a jednoznačnosti.

5. SEZNAM ZKRATEK:

čes.	česky
slov.	slovensky
sg.	jednotné číslo
pl.	množné číslo
N	nominativ, 1. pád
G	genitiv, 2. pád
D	dativ, 3. pád
A	akuzativ, 4. pád
L	lokál, 6. pád
I	instrumentál, 7. pád
M	maskulinum, mužský rod
F	femininum, ženský rod
N	neutrum, střední rod
živ.	životné
než	neživotné
pč.	pračesky
TZ	tvarotvorný základ
TF	tvarotvorný formant
SM	slovenská maskulina
SF	slovenská feminina
SN	slovenská neutra
ČM	česká maskulina
ČF	česká feminina
ČN	česká neutra

6. LITERATURA

- Bachmannová, J. et al.: *Encyklopedický slovník češtiny*. Lidové noviny, Praha 2002.
- Bělič, J. et al.: *Slovenština*. SPN, Praha 1964.
- Běličová, H.: *Nástin porovnávací morfologie spisovných jazyků slovanských*. Karolinum, Praha 1998.
- Buzássyová, K. et al.: *Slovník súčasného slovenského jazyka*. Veda, Bratislava 2006.
- Dvonč, L. et al. 2000. Pravidlá slovenského pravopisu [online, cit. 30. 10. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.juls.savba.sk/ediela/psp2000/psp.pdf> >.
- Dvonč, L. Nom. pl. substantív vzoru hrdina. *Slovenská reč*, 43, 1978, s. 227-233.
- Dvonč, L. Podstatná mená vzoru ulica. *Kultúra slova*, 13, 1979, s. 228-231.
- Dvonč, L.: Alternácie vokál/nula a nula/vokál v spisovnej slovenčine. *Jazykovedný časopis*, 32, 1981, s. 43-47.
- Dvonč, L.: *Dynamika slovenskej morfológie*. Veda, Bratislava 1984.
- Dvonč, L.: Podstatná mená vzoru dievča. *Kultúra slova*, 13, 1979, s. 10-13.
- Dvonč, L.: Podstatné mená vzoru gazdiná. *Kultúra slova*, 17, 1983, s. 6-10.
- Dvonč, L.: Podstatné mená vzoru srdce. *Slovenská reč*, 48, 1983, s. 193-199.
- Dvonč, L.: Podstatné mená vzoru žena. *Kultúra slova*, 13, 1979, s. 68-73.
- Dvonč, L.: *Rytmický zákon v spisovnej slovenčine*. Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, Bratislava 1955.
- Dvonč, L.: Skloňovanie podstatných mien vzoru vysvedčenie. *Slovenská reč*, 44, 1979, s. 359-365.
- Dvonč, L.: Tvarotvorný základ podstatných mien v spisovnej slovenčine. *Kultúra slova*, 12, 1978, s. 107-112.
- Dvonč, L.: Vzory podstatných mien v spisovnej slovenčine. *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 27, 1980/81, s. 133-137.
- Dvonč, L.: Zbližovanie vzorov chlap a hrdina. *Kultúra slova*, 12, 1978, s. 269-273.
- Dvonč, M. et al.: *Morfológia slovenského jazyka*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966.
- Filipec, J. et al.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Academia, Praha 2005.
- Grepl, M. et al.: *Příruční mluvnice češtiny*. Lidové noviny, Praha 2003.
- Havránek, B. - Jedlička, A.: *Česká mluvnice*. SPN, Praha 1963.
- Hubáček, J. et al.: *Čeština pro učitele*. VADE MECUM BOHEMIAE, [Opava] 2002.
- Kálal, K. - Kálal, J.: *Slovenský slovník z literatúry aj nárečí*. Nákladom vlastným, Banská Bystrica, 1923. .
- Komárek, M. et al.: *Mluvnice češtiny (2). Tvarosloví*. Academia, Praha 1986, s. 294.
- Kořenský, J.: Čeština a slovenština. In Kořenký, J.: *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Český jazyk*. Uniwersitet Opolski, Opole, 1998, s. 20-33.
- Krajčovič, R.: *Náčrt dejín slovenského jazyka*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1971.
- Lamprecht, A. et al.: *Historický vývoj češtiny*. SPN, Praha 1977.

- Mistrík, J.: *Moderná slovenčina*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1984.
- Oravec, J. et al.: *Príručka slovenského pravopisu pre školy*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1976.
- Oravec, J. et al.: *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Morfológia*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1983.
- Osolobě, K. - Pala, K. - Rychlý, P. 1998. Frekvence vzorů českých substantiv: na materiálu ČNK [online, cit. 1. 5. 2012]. Dostupné z WWW:<<http://www.muni.cz/research/publications/230891>>.
- Pauliny, E.: *Krátká gramatika slovenská*. Národné literárne centrum, Bratislava 1997.
- Pauliny, E.: *Slovenská gramatika*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1981.
- Pauliny, E.: *Vývin slovenskej deklinácie*. Veda, Bratislava 1990.
- Podhorná, V.: *Nejdůležitější rysy spisovné slovenštiny*. Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc 1978.
- Slovník spisovné slovenštiny, <http://slovníky.korpus.sk/>, heslo „záujemca“ [cit. 10. 5. 2012].
- Šaur, V.: *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Ottovo nakladelství, Praha 2005.
- Těšitelová, M. et al.: *Kvantitativní charakteristika současné češtiny*. Academia, Praha 1985.
- Vážný, V.: *Stručná mluvnice slovenská pro Čechy*. Štefánikova spoločnosť, Bratislava 1938.
- Wikipédia, <http://sk.wikipedia.org/>, heslo „vokatív“ [cit. 12. 8. 2011].
- Zauner, A.: *Praktická príručka slovenského pravopisu*. Obzor, Bratislava 1966.

PŘÍLOHA 1 - TEXT

Nič horšie Poľsko v modernej histórii nezažilo a spamätávať sa bude veľmi dlho. Pri leteckom nešťastí v ruskom Smolensku v sobotu zomrel poľský prezident Lech Kaczyński a mnohí ďalší predstavitelia elity. Chceli spomínať na masakru v Katyni.

VARŠAVA. Dav tisícok ľudí na ulici Krakovské przedmieście pred Prezidentským palácom vo Varšave náhle zastal. Tisíce mužov a žien držia v ruke sviečku alebo kytice kvetov, deti mávajú poľskými zástavami ozdobenými čiernou stužkou.

Celé Poľsko držalo včera na obed dve minúty ticha za 96 obetí najväčšej tragédie v povojnových dejinách krajiny. Hučali len sirény a zvony kostolov.

Druhá Katyň

Druhýkrát za sedemdesiat rokov prežívajú Poliaci svoju Katyň. Symbol utrpenia národa. Pred sedemdesiatimi rokmi v Katynskom lese na západe Ruska zavraždila sovietska tajná služba na príkaz Stalina viac ako 22-tisíc poľských dôstojníkov, inteligenciu a elitu národa.

V sobotu zahynula časť elity poľského národa opäť. Lietadlo s prezidentom Lechom Kaczyńským a ďalšími 95 osobnosťami na palube havarovalo pri Smolensku. Smerovali do Katyne, kde si chceli uctiť obeť Stalinových čistiek.

Posledná cesta k palácu

Na druhý deň po správe, ktorej by Poliaci najradšej vôbec neuverili, prišli rakvu s telom prezidenta Kaczyńského (60) čakať tisíce ľudí.

Na vojenskom letisku vo Varšave ju vítal skrúšený premiér Donald Tusk, ktorý s ním až do tragickej soboty viedol tvrdé politické boje. Nechýbalo nešťastné dvojča zosnulého prezidenta Jaroslaw Kaczyński ani jeho dcéra Marta.

Na desaťkilometrovej ceste od letiska po Prezidentský palác rakvu sprevádzali v tichosti. Tam bude vystavená pre šokovanú poľskú verejnosť. Poľská politická scéna je v šoku. Nikto nie je pripravený na podobný scenár.

Nové nečakané voľby

Krajinu čakajú v krátkom čase za sebou predčasné prezidentské voľby, doplňujúce voľby do Senátu, do Sejmu musia poslať za zosnulých poslancov náhradníkov, musia vymenovať nových veliteľov poľskej armády, guvernéra Národnej banky, ombudsmana, šéfa Inštitútu pamäti národa, či predsedu poľského olympijského výboru.

„Nikdy ešte nezomrelo toľko osobností na jednom mieste a v jednom čase,“ hovorí pohnuto v poľskej televízii Bronislaw Komorowski. V piatok bol predsedom parlamentu, od soboty je už aj zastupujúcim prezidentom krajiny, ktorá prišla o hlavu štátu.

Snáď táto tragédia nebude len stredoeurópskou verziou príbehu princezny Diany, dúfa poľský veľvyslanec na Slovensku.

citováno den 15.4.2012, dostupný z WWW<<http://www.sme.sk/c/5324208/prekliata-katyn-polsku-zase-zobrala-elitu.html#ixzz1Kcah4qzu>>

Jeden z prievidských parkov sa má zmeniť na obytnú zónu. Cesta a domy by mali byť na súkromných pozemkoch. Územný plán mesta na nich s výstavbou počíta. Niektorým sa to ale nepáči.

PRIEVIDZA. Medzi prievidskými sídliskami Kopanice a Žabník je pomerne veľká plocha zelene, mnohými považovaná za park.

Na trávnej ploche sa objavili nedávno jamy a ľudia bývajúci v blízkosti sa začali zaujímať, čo sa deje. Prekvapilo ich, že na mieste, ktoré využívali ako park, by mala byť vybudovaná cesta a v jej blízkosti môžu stáť rodinné domy.

Bez verejnej diskusie

„Výstavba v tejto lokalite je nezmyselná, zelená plocha by sa mala zachovať,“ reagoval Peter Palkovič, ktorý býva blízko parku, na ulici, ktorá by sa zo slepej mala meniť na prechodnú. Zaujíma ho, prečo sa taký zásadný zásah do charakteru tejto časti Prievidze robí bez verejnej diskusie.

„Park vymeniť za pár vilových domov je hlúposť. Z hľadiska ekologického, sociálneho, ale aj ekonomického, pretože to bude mať výrazný vplyv na ceny už existujúcich nehnuteľností v tejto lokalite,“ myslí si Palkovič.

Pripomenul, že v parku sa v zime sánkujú deti, mnohí tam chodia na prechádzky a je to aj miesto vyhľadávané psíčkarmi. Má obavu, že za obeť novej ceste by mohol padnúť chodník, ktorý mnohí ľudia využívajú na peší prechod zo sídliska Kopanice do centra mesta.

Pozemky nie sú mestské

V parku sú súkromné, nie mestské pozemky. Časť z nich nadobudli ľudia v reštitúciách po roku 1989, ďalšie predalo mesto v rokoch 2006 až 2008 do súkromného vlastníctva.

„Prostredníctvom platného územného plánu spolu so zapracovanou zmenou číslo 10 z rokov 2006/2007 sa počíta so zástavbou týchto pozemkov, ktoré, pripomínam, sú v súkromnom vlastníctve,“ reagoval hovorca Prievidze Michal Ďureje.

Zdôraznil, že niektorí vlastníci domov, ktorí už v tejto lokalite bývajú, postavili svoje domy už v čase, kedy platil územný plán mesta spolu s dodatkom č. 10, teda tým, ktorý počíta s výstavbou v tejto časti.

„Znamená to, že vlastníci domov boli pri výstavbe v rovnakej situácii ako sú vlastníci nezastavaných pozemkov dnes. Podľa platného územného plánu bude okrem zastavaného územia aj naďalej časť z existujúcej trávnej plochy slúžiť ako park,“ zdôraznil Ďureje.

Cesta, ktorej sa Peter Palkovič a ďalší ľudia obávajú, by podľa našich informácií mala viesť od Včelárskej ulice, ktorá je teraz slepá, až po budovu zberných surovín. Popri ceste podľa územného plánu môžu byť postavené domy. Chodník, ktorý využívajú chodci, by mal zostať zachovaný v súčasnej podobe.

Rozbehli anketu

Čo znamenajú sondážne diery v parku? Začína sa nejaká výstavba?

„Stavebný úrad neviduje žiadnu žiadosť o stavebné povolenie v tomto území,“ informoval Ďureje. Dodal, že každý, kto má záujem o výstavbu v danej lokalite, musí rešpektovať platný územný plán.

Obyvatelia, ktorým sa zásah do parku nepáči, chcú zabojsť o jeho záchranu. Na Facebooku rozbehli anketu, v ktorej sa ľudia pýtajú, či požadujú zmenu územného plánu v prospech zachovania parku a pozastavenie všetkých developerských aktivít, ktoré by viedli k zmene charakteru tejto lokality. V ankete je tiež otázka, či by malo mesto vytvoriť priestor na diskusiu a nastolilo nový koncept riešenia verejného prostredia a zelene v Prievidzi.

Zamestnávateľa ponúkajú na burze práce 10.000 voľných pracovných miest
Takmer 10.000 voľných pracovných miest ponúkajú zamestnávateľa zo Slovenska a zo zahraničia na druhom ročníku veľtrhu práce Job Expo 2012, ktorý sa dnes začal v **Nitre**.

NITRA. Zamestnávateľa zo Slovenska ponúkajú 7500 pracovných miest, ďalšie voľné miesta prezentujú zamestnávateľa z desiatich európskych krajín. Okrem týchto priamych pracovných miest majú záujemcovia o prácu k dispozícii zoznam zhruba 6000 voľných pracovných miest, ktoré v súčasnosti evidujú úrady práce v jednotlivých regiónoch Slovenska. Podľa Kataríny Slamenej z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sú všetky pracovné miesta v zahraničí overené cez európske služby zamestnanosti EURES. "Garantujeme, že sú to všetko seriózne pracovné ponuky," konštatovala. Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Ján Richter bude považovať za úspech, ak sa podarí prostredníctvom podujatia zamestnať aspoň 5000 ľudí.

Súčasná miera nezamestnanosti na Slovensku dosahuje 13,69 percenta. Veľký podiel na vysokej miere nezamestnanosti majú podľa ministra ľudia dlhodobo nezamestnaní, ktorí nemajú vzdelanie ani pracovné návyky. "Dá sa povedať, že svoj život si prispôbili podmienkam a tento stav im vyhovuje. Je to zložitá kategória nezamestnaných. Potrebujeme vytvoriť pre nich nové projekty, ktorými by sme ich dokázali zapojiť do pracovného procesu a pomohli vytvoriť určité pracovné návyky," uviedol Richter. Problematickou skupinou z hľadiska zamestnanosti je podľa ministra aj kategória mladých ľudí do 29 rokov. "Slovensko je súčasťou ôsmich krajín v Európe, ktoré evidujú najvyššie percento nezamestnaných mladých ľudí do 29 rokov." Jednou z príčin tohto stavu je podľa ministra problém v štruktúre školstva.

Problematiku uplatnenia absolventov v praxi bude nevyhnutné riešiť v súčinnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva školstva SR so samosprávnymi krajmi, povedal Richter. "Príprave a realizácii konkrétnych projektov musí predchádzať veľmi podrobná analýza a následná spolupráca všetkých troch zložiek." Analýzu bude potrebné vykonať po jednotlivých krajoch s ohľadom na krajské špecifiká, podmienky a štruktúru priemyslu. "Všeobecne môžem povedať, že najviac na trhu práce chýbajú tzv. čierne profesie, čo súvisí so štruktúrou priemyslu na Slovensku, najmä strojárenského. Úplne zovšeobecňovať sa to ale nedá, každý kraj si musí prispôbiť štruktúru školstva individuálnym potrebám a podľa nich aj pripraviť štruktúru škôl, ktorých je zriaďovateľom."

citováno dne 8.5.2012, dostupný z WWW

<<http://nitra.sme.sk/c/6370357/zamestnavatelia-ponukaju-na-burze-prace-10000-volnych-pracovnych-miest.html>>

Šimpanzy sú takmer ľudia

Podobajú sa nám. Nielen keď sa smejú, ale aj svojimi schopnosťami a správaním. Šimpanzy.

Nepáčime sa im. Jimmy, jeden z dvojice samcov, nervózne prechádza po výbehu. Po chvíľke vylezie na drevenú konštrukciu, kde na nás chvíľku zazerá. Zrazu z drevených preliezačiek zoskočí a vysokým oblúkom hodí trs trávy. Keby sme neuskočili, trafil by.

Siahne znovu na zem, vytrhne ďalší kus plný zeminy a výhražne zoviera ústa. S novinármi, a najmä s veľkým fotoaparátom fotografa má podobné problémy ako väčšina ľudí. „Odháňa vás,“ hovorí František Heizer, ošetrovateľ zoo Bratislava.

„Fotoaparáty a takéto veci sa mu nepáčia. No je to skôr predmet, ktorý nepozná, nevie, na čo slúži.“

Šimpanzy sú naši najbližší príbuzní. Odhaduje sa, že predkovia človeka sa od predkov dnešných šimpanzov oddelili zhruba pred šiestimi miliónmi rokov, čo je na pomery zvieracej ríše len nedávno. O malý kúsok ďalej do minulosti sú vzdialení aj naši spoloční predkovia s gorilami či orangutanmi.

No pri šimpanzoch platí ešte ďalší paradox, skúmania genómu a DNA ukázali, že šimpanzy sa medzi sebou v jednej tlupe líšia viac ako ľudia z rôznych končín sveta.

Šesť miliónov rokov po

Dodnes nás s primátmi spájajú podobné mikróby, ktoré žijú v našich črevách a ktoré kopírujú spôsob, akým sa jednotlivé druhy od seba oddeľovali.

No kým ľudia medzičasom lietajú do vesmíru, pozorujú vzdialené hviezdy a naučili sa používať antibiotiká, stále sa znižujúci počet šimpanzov v divokej prírode vyrába iba jednoduché nástroje.

S človekom ich však spája čosi iné: rovnako ako my vedú vojny a zabíjajú pre územie, dokážu urovnávať šarvátky a hrať sa na akýchsi policajtov či podávajú ruky a vedú sa naučiť znakovú reč. Dokonca medzi zvieratom a chovateľom.

„Nás prakticky stále sledujú,“ zdôrazňuje ošetrovatelka Viera Pavlíková a krátko sa usmeje. „Napodobňujú nás, napríklad začnú zametať spálňu. Snažia sa nástroje používať tak, ako to vidia u nás. A keď im napríklad dáme nejakú obuv, tak sa ju snažia natiahnuť na nohu.“

Neznamená to, že opice sú rovnaké ako človek. Ani že sa im vždy všetko podarí. „Niekedy si skúšajú natiahnuť dve topánky na jednu nohu. No nie je to tak, že poznajú šaty a oblečú sa,“ zdôrazňuje Heizer. „Keď je zima, jednoducho sa neoblečú.“

Rôzne kultúry

O čudných šimpanzoch sa viedli spory už v antike. Ešte pred niekoľkými stáročiami sa verilo, že vyššie primáty sú nedokonalí, nevyvinutí ľudia. Až v 70. rokoch si vedci všimli, že aj šimpanzy sa medzi sebou zásadne líšia.

Nielen výzorom, ale skôr zvykmi a používaním jednotlivých nástrojov. A jednotlivé skupiny sa od seba mohli odlišovať až do takej miery, že odborníci začali hovoriť o akýchsi kultúrach.

Odvtedy desiatky odborných štúdií ukázali, že sa takéto správanie či odovzdávanie si vedomostí medzi našimi príbuznými líši. A to dokonca aj v prípadoch, keď dve tlupy žijú zhruba na rovnakom území, takže nemôže ísť len o tlak vonkajšieho prostredia.

Skôr sa jedna skupina naučila a odovzdávala si vedomosti o niektorých veciach, pričom jej bezprostrední susedia zase o iných.

Niektoré jedince sa napríklad pokúšali podobne ako naši dávni predkovia vymeniť stromy za zem a tam si postaviť nočné útočisko. No väčšina šimpanzov nechcela byť výnimočná. Výskumy ukázali, že šimpanzy sa rady rozhodovali rovnako ako ostatní členovia v skupine.

Ak ich vedci nechali hádzať guľôčky do boxov a získať za to odmenu, sedem z deviatich zvierat hodilo guľôčku tam, kde to videli u ostatných opíc. Nie je to originálne, no v prírode to môže byť najlepšia stratégia na prežitie.

Samice majú bábiky

Šimpanzy vo výbehu sa medzičasom upokojili a prestali si nás všímať. Rozliezli sa do rôznych miest, zväčša do tieňa, aby sa ukryli pred páliacim slnkom. Ak ich hrubá srst chráni pred zimou, v prípade priamych lúčov skôr prekáža. Samice sa začali venovať vzájomnému čisteniu.

„Najviac sa človeku snaží podobať Dora,“ ukazuje na dvadsaťpäťročnú samicu Pavlíková. Hovorí o nej, že máva nálady. Chvilku je milá, komunikatívna, inokedy zákerná. „Je strašne škodoradosná. Keď niekto ide a potkne sa, zasmeje sa. Urobí jej radosť, ak človek spadne.“

Šimpanzy sa však na ľudí podobajú aj v čomsi ďalšom. Hrajú sa podobne ako naše deti.

Pozorovanie z Ugandy ukázalo, že istá samica si z kúska dreva urobila čosi ako bábiku. Nosila ju stále so sebou, kolísala ju, správala sa k nej podobne, ako sa k bábikám správajú malé dievčatá. A podobné prípady sa v prírode vyskytovali častejšie práve medzi samicami.

„Možno to je spojené s materstvom, starostlivosťou o mláďatá,“ vysvetľuje zooložička Silvia Pirošková. „Samice sú napokon vždy trpezlivejšie.“

Neplatí to však len pri mozgovej príprave na materstvo. Vedci si napríklad všimli, že vo voľnej prírode používali samice rôzne palice ako nástroj až desaťkrát častejšie než samce. Antropológovia však zdôrazňujú, že na vyvodzovanie nejakých záverov z podobných výskumov je priskoro.

Takmer rovnakí

Odhaduje sa, že človek sa postavil a začal chodiť vzpriamene niekedy pred približne štyrmi miliónmi rokov. Naši príbuzní australopitékovia sa však vtedy viac podobali opiciam než dnešným uhladeným biznismenom. Aj keď čosi mali už z oboch svetov. Systematické používanie nástrojov sa však objavilo ešte o čosi neskôr spolu s väčším mozgom či využívaním ohňa, a niekedy vtedy sa oddelilo aj to, čo dnes nazývame rodom Homo.

Aj keď všetkých našich priamych predkov stále nepoznáme a dnes už vieme, že sme vlastne zmiešaninou neandertálcov, denisovanov či takzvaných moderných ľudí, práve šimpanzy a ľudoopy nám ukazujú, že vždy sme nemuseli byť výnimoční. A že niektoré naše schopnosti nie sú až také unikátne, ako si ľudia po stáročia mysleli.

„Stalo sa nám, že tá naša Dorota držala fľašu s vodou a striehla zo skaly, kedy pôjdeme okolo,“ smeje sa Pavlíková pri otázke, kedy sa šimpanzy na človeka podobajú najviac. „A tešila sa, keď na nás vyliala vodu a boli sme mokří. To nikde nevidela, napadlo jej to samej.“

Kto je najmúdrejší?

Ktoré zviera je zo všetkých najmúdrejšie? Ak chcete odpovedať na takúto otázku, zrejme budete mať ťažkosti.

Za najinteligentnejšie živočíchov sa po človeku zvyčajne považujú naši blízki príbuzní primáty či delfíny. Problémom je, že v prírode nielenže nedokážeme inteligenciu poriadne zmerať, my vlastne ani dobre nevieme, čo to „byť inteligentným“ vlastne je. Ak je to schopnosť prispôbiť sa a prežiť, môže byť extrémne inteligentným aj hmyz. No ak je to schopnosť sebauvedomenia, učenia sa či reagovania na meniace sa podmienky, pravdepodobne to dokážu len niektoré zvieratá. Šimpanzy či gorily sa napríklad vedú naučiť znakovú reč a komunikovať prostredníctvom nej s chovateľmi.

Nový výskum tiež ukázal, že už paviány vedú rozlíšiť slovo od náhodného zhluku písmen - aj keď obsahu napísaného textu nerozumejú. To však naznačuje, že naše predpoklady pre isté mentálne činnosti sú evolučne veľmi staré.

Delfíny zase vedú klamať a podvádzať svojich ošetrovateľov, obzvlášť ak ide o jedlo. Prínajmenšom niektoré skupiny využívajú na identifikáciu jedincov konkrétne, špecifické zvuky - akúsi delfíniu obdoby mien. Vedú sa spolčovať, krátkodobé spojenectvá zrádzať či trestať neposlušné jedince. A to aj dosť brutálnym spôsobom.

Sú preto inteligentnejšie opice alebo morské cicavce? Kým im poriadne neporozumieme, na takúto otázku sa odpovedať nedá.

citováno dne 8.5.2012, dostupný z WWW

<<http://veda.sme.sk/c/6355452/simpanzy-su-takmer-ludia.html>>

Zamestnávateľa ponúkajú na burze práce 10.000 voľných pracovných miest
Takmer 10.000 voľných pracovných miest ponúkajú zamestnávateľa zo Slovenska a zo zahraničia na druhom ročníku veľtrhu práce Job Expo 2012, ktorý sa dnes začal v Nitre.

NITRA. Zamestnávateľa zo Slovenska ponúkajú 7500 pracovných miest, ďalšie voľné miesta prezentujú zamestnávateľa z desiatich európskych krajín. Okrem týchto priamych pracovných miest majú záujemcovia o prácu k dispozícii zoznam zhruba 6000 voľných pracovných miest, ktoré v súčasnosti evidujú úrady práce v jednotlivých regiónoch Slovenska. Podľa Kataríny Slamenej z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sú všetky pracovné miesta v zahraničí overené cez európske služby zamestnanosti EURES. "Garantujeme, že sú to všetko seriózne pracovné ponuky," konštatovala. Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Ján Richter bude považovať za úspech, ak sa podarí prostredníctvom podujatia zamestnať aspoň 5000 ľudí.

Súčasná miera nezamestnanosti na Slovensku dosahuje 13,69 percenta. Veľký podiel na vysokej miere nezamestnanosti majú podľa ministra ľudia dlhodobo nezamestnaní, ktorí nemajú vzdelanie ani pracovné návyky. "Dá sa povedať, že svoj život si prispôbili podmienkam a tento stav im vyhovuje. Je to zložitá kategória nezamestnaných. Potrebujeme vytvoriť pre nich nové projekty, ktorými by sme ich dokázali zapojiť do pracovného procesu a pomohli vytvoriť určité pracovné návyky," uviedol Richter. Problematickou skupinou z hľadiska zamestnanosti je podľa ministra aj kategória mladých ľudí do 29 rokov. "Slovensko je súčasťou ôsmich krajín v Európe, ktoré evidujú najvyššie percento nezamestnaných mladých ľudí do 29 rokov." Jednou z príčin tohto stavu je podľa ministra problém v štruktúre školstva.

Problematiku uplatnenia absolventov v praxi bude nevyhnutné riešiť v súčinnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva školstva SR so samosprávnymi krajmi, povedal Richter. "Príprave a realizácii konkrétnych projektov musí predchádzať veľmi podrobná analýza a následná spolupráca všetkých troch zložiek." Analýzu bude potrebné vykonať po jednotlivých krajoch s ohľadom na krajské špecifiká, podmienky a štruktúru priemyslu. "Všeobecne môžem povedať, že najviac na trhu práce chýbajú tzv. čierne profesie, čo súvisí so štruktúrou priemyslu na Slovensku, najmä strojárenského. Úplne zovšeobecňovať sa to ale nedá, každý kraj si musí prispôbiť štruktúru školstva individuálnym potrebám a podľa nich aj pripraviť štruktúru škôl, ktorých je zriaďovateľom."

citováno dne 8.5.2012, dostupný z WWW

<<http://nitra.sme.sk/c/6370357/zamestnavatelia-ponukaju-na-burze-prace-10000-volnych-pracovnych-miest.html>>.

PŘÍLOHA 2 - SUBSTANTIVA V TEXTU

		pád	číslo	rod	deklinace	typ	konc.
1	(blízki) příbuzní	N	pl.	maskulinum	adjektivní	pekný	
2	(ľudia) nezamestnaní	N	pl.	maskulinum	adjektivní	pekný	
3	(podľa) Slamenej	G	sg.	femininum	adjektivní	pekný	
4	Kaczyński	N	sg.	maskulinum	adjektivní	pekný	
5	Kaczyński	N	sg.	maskulinum	adjektivní	pekný	
6	Komorowski	N	sg.	maskulinum	adjektivní	pekný	
7	medzi příbuznými	I	pl.	maskulinum	adjektivní	pekný	
8	nezamestnaných (ľudí)	G	pl.	maskulinum	adjektivní	pekný	
9	Pavliková	N	sg.	femininum	adjektivní	pekný	
10	Pavliková	N	sg.	femininum	adjektivní	pekný	
11	Pavliková	N	sg.	femininum	adjektivní	pekný	
12	Pirošková	N	sg.	femininum	adjektivní	pekný	
13	sú příbuzní	N	pl.	maskulinum	adjektivní	pekný	
14	(22-tisíc) dôstojníkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
15	(5000) ľudí	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-í
16	(7500) miest	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
17	(ak je to) schopnosť	N	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
18	(blízko) parku	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
19	(brutálnym) spôsobom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
20	(bude mať) vplyv	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
21	(bude) časť	N	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
22	(budete mať) ťažkosti	A	pl.	femininum	jmenné	kosť	-i
23	(byť inteligentným) hmyz	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
24	(byť) stratégia	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
25	(čakajú) voľby	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
26	(čakať) rakvu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
27	(časť) elity	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
28	(čo znamenajú) diery	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
29	(ďalšie) miesta	A	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-a
30	(dáme) obuv	A	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
31	(dcéra) Marta	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
32	(desiatky) štúdií	G	pl.	femininum	jmenné	ulica	-í
33	(do centra) mesta	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
34	(do časti) Prievdze	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
35	(doplňujúce) voľby	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
36	(držala) fľašu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
37	(držalo dve) minúty	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
38	(držia) kytice	A	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
39	(držia) sviečku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
40	(dúfa) veľvyslanec	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
41	(dvojča) prezidenta	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
42	(elitu) národa	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
43	(elity) národa	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
44	(evidujú) percento	A	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
45	(evidujú) úrady	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
46	(fotoaparátom) fotografa	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
47	(guvernéra) banky	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
48	(hádzat') guľôčku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
49	(hodí) trs	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
50	(hodilo) guľôčku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
51	(hučali) sirény	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
52	(hučali) zvony	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y

53	(charakteru) lokality	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
54	(chráni ich) srst'	N	sg.	femininum	jmenné	kost'	-0
55	(chýbajú) profesie	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
56	(je to) schopnosť	N	sg.	femininum	jmenné	kost'	-0
57	(je) hlúposť	N	sg.	femininum	jmenné	kost'	-0
58	(je) otázka	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
59	(jeden z) parkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
60	(k dispozíci) zoznam	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
61	(k zmene) charakteru	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
62	(koncept) riešenia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
63	(kopírujú) spôsob	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
64	(Krakovské) przedmiescic	N	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
65	(kus) zeminy	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
66	(kytice) kvetov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
67	(líšia sa) používaním	I	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ím
68	(má) obavu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
69	(má) záujem	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
70	(majú) ľudia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
71	(majú) záujemci	N	pl.	maskulinum	jmenné	hrdina	-i
72	(máva) nálady	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
73	(mávajú) zástavami	I	pl.	femininum	jmenné	žena	-ami
74	(miera) nezamestnanosti	G	sg.	femininum	jmenné	kost'	-i
75	(minister) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
76	(Ministerstva) školstva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
77	(minúty) ticha	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
78	(mladých) ľudí	G	pl.	femininum	jmenné	chlap	-í
79	(musí rešpektovať) plán	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
80	(na burze) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
81	(na ceny) nehnuteľností	G	pl.	femininum	jmenné	kost'	-í
82	(na identifikáciu) jedincov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
83	(na príkaz) Stalina	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
84	(na trhu) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
85	(na západe) Ruska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
86	(nadobudli) ľudia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
87	(nastolilo) koncept	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
88	(natiehnuť) topánky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
89	(naučiť sa) reč	A	sg.	femininum	jmenné	kost'	-0
90	(nazývame) rodom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
91	(nebude) verziou	I	sg.	femininum	jmenné	ulica	-ou
92	(nečakané) voľby	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
93	(neviduje) žiadosť	A	sg.	femininum	jmenné	kost'	-0
94	(nechýbala) dcéra	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
95	(nechýbalo) dvojča	N	sg.	neutrum	jmenné	dievča	-a
96	(nemajú) návyky	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
97	(nemajú) vzdelanie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
98	(nepáči sa) zásah	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
99	(nepáčia sa) fotoaparáty	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
100	(nepáčia sa) veci	N	pl.	femininum	jmenné	kost'	-i
101	(nepoznáme našich) predkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
102	(nerozumejú) obsahu	D	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
103	(nevyvinutí) ľudia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
104	(nezastavaných) pozemkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
105	(niektorí) vlastníci	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
106	(o hlavu) štátu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u

107	(obdobu) mien	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
108	(obete) čistiek	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
109	(obetí) tragédie	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
110	(obsahu) textu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
111	(od zhluku) písmen	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
112	(oddělovali sa) druhy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
113	(odovzdávala si) vedomosti	A	pl.	femininum	jmenné	košť	-i
114	(odovzdávanie si) vedomostí	G	pl.	femininum	jmenné	košť	-í
115	(ošetrovateľ) zoo	G	sg.	femininum	jmenné	nesklonné	
116	(ozdobenými) stužkou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
117	(padnúť) chodník	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
118	(plán) mesta	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
119	(plán) mesta	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
120	(platí) paradox	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
121	(platil) plán	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
122	(plocha) zelene	G	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-e
123	(počet) šimpanzov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
124	(podávajú) ruky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
125	(podľa) Kataríny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
126	(podľa) ministra	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
127	(podľa) ministra	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
128	(podľa) plánu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
129	(podobajú sa) schopnosťami	I	pl.	femininum	jmenné	košť	-ami
130	(podobajú sa) správaním	I	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ím
131	(podobali sa) biznismenom	D	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
132	(podobali sa) opiciam	D	pl.	femininum	jmenné	ulica	-iam
133	(podobat sa) človeku	D	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-u
134	(podobné) mikróby	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
135	(podvádzať) ošetrovateľov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
136	(poľský) prezident	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
137	(pomery) ríše	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
138	(ponúkajú) zamestnávateľia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
139	(poslat) náhradníkov	A	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
140	(posledná) cesta	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
141	(postavené) domy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
142	(postavili) domy	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
143	(postaviť) útočisko	A	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
144	(používali) palice	A	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
145	(používanie) nástrojov	G	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-ov
146	(používaním) nástrojov	G	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-ov
147	(používať) antibiotiká	A	pl.	maskulinum	jmenné	mesto	-á
148	(používať) nástroje	A	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
149	(povedal) Richter	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
150	(pozastavenie) aktivít	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
151	(poznajú) šaty	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
152	(pozorujú) hviezdy	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
153	(požadujú) pozastavenie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
154	(požadujú) zmenu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
155	(pracovných) miest	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
156	(pred) rokmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-mi
157	(predalo) mesto	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
158	(predchádzať) analýza	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
159	(predchádzať) spolupráca	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
160	(predkovia) človeka	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a

161	(predsedom) parlamentu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
162	(predsedu) výboru	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
163	(prezentujú) zamestnávateľa	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
164	(prezidentom) krajiny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
165	(prežívajú) Poliaci	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
166	(prežívajú) symbol	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
167	(pri) nešťastí	L	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-í
168	(príbehu) princezny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
169	(princezny) Diany	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
170	(pripraviť) štruktúru	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
171	(prispôbiť) potrebám	D	pl.	femininum	jmenné	žena	-ám
172	(prispôbiť) štruktúru	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
173	(prizpôsobili si) život	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
174	(prizpôsobili) podmienkam	D	pl.	femininum	jmenné	žena	-am
175	(problematickou) skupinou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
176	(problematiku) uplatnenia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
177	(prostredníctvom) podujatia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
178	(prostredníctvom) plánu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
179	(reagoval) hovorca	N	sg.	maskulinum	jmenné	hrdina	-a
180	(realizácii) projektov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
181	(reagoval hovorca) Prievidze	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
182	(riešenia) prostredia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
183	(riešenia) zelene	G	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-e
184	(ročníku) veľtrhu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
185	(rozbehli) anketu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
186	(rozhodli) anketu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
187	(rozlíšiť) slovo	A	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
188	(s telom) prezidenta	G	sg.	femininum	jmenné	chlap	-a
189	(sa objavili) jamy	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
190	(sa považujú) delfíny	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
191	(sa považujú) primáty	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
192	(sa sánkujú) deti	N	pl.	neutrum	jmenné	nepravidelné	-i
193	(sa začali venovať) čisteniu	D	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-iu
194	(sedem) zvierat	G	pl.	neutrum	jmenné	dievča	-0
195	(seriózne) ponuky (schopnosť)	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
196	sebauvedomenia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
197	(schopnosť) reagovania	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
198	(skúmania) genómu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
199	(služby) zamestnanosti	G	sg.	femininum	jmenné	košť	-i
200	(sme) zmiešaninou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
201	(so zástavbou) pozemkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
202	(sociálnych) vecí	G	pl.	femininum	jmenné	košť	-í
203	(sociálnych) vecí	G	pl.	femininum	jmenné	košť	-í
204	(spolupráca) složok	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
205	(stáť) domy	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
206	(sú) pozemky	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
207	(súčasná) miera	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
208	(súčasťou) krajín	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
209	(symbol) útpenia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
210	(systematické) používanie	N	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
211	(štruktúrou) priemyslu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
212	(štruktúru) priemyslu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
213	(štruktúru) škôl	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
214	(štruktúru) školstva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a

215	(tejto) časti	G	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
216	(tento) stav	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
217	(tisíce) mužov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
218	(tisíce) žien	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
219	(tisícky) ľudí	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-í
220	(tlak) prostredia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
221	(to je) predmät	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
222	(toľko) osobností	G	pl.	femininum	jmenné	kosť	-í
223	(trestať) jedince	A	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
224	(trs) tráva	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
225	(uctiť) obeť	A	pl.	femininum	jmenné	dlaň	-e
226	(uplatnenia) absolventov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
227	(úrady) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
228	(urobí jej) radosť	A	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
229	(urovnať) šarvátky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
230	(Ústredia) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
231	(utrpenia) národa	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
232	(uviedol) Richter	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
233	(v dejinách) krajiny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
234	(v prípade) lúčov	G	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-ov
235	(v prospech) zachovania	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
236	(v regiónoch) Slovenska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
237	(v súčinnosti) Ministerstva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
238	(v štruktúre) školstva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
239	(väčšina) šimpanzov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
240	(väčšina) ľudí	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-í
241	(vedia sa naučiť) reč	A	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
242	(vedol) boje	A	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
243	(vedú) vojny	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
244	(veľká) plocha	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
245	(veľtrhu) práce	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
246	(verziou) príbehu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
247	(viac ako) ľudia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
248	(vítal) Donald	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
249	(vítal) premiér	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
250	(vítal) Tusk	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
251	(vlastníci) domov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
252	(vlastníci) domov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
253	(voľných) miest	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
254	(voľných) miest	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
255	(vybudovaná) cesta	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
256	(vyhľadávané) psíčkarmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-mi
257	(vykonať) analýzu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
258	(vyliala) vodu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
259	(vymeniť) stromy	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
260	(vymenovať nových) veliteľov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
261	(vymenovať) guvernéra	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
262	(vymenovať) ombudsmana	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
263	(vymenovať) predsedu	G	sg.	maskulinum	jmenné	hrdina	-u
264	(vymenovať) šéfa	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
265	(vyrába) nástroje	A	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
266	(vytrhne) kus	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
267	(vytvoriť) návyky	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
268	(vytvoriť) priestor	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0

269	(vytvoriť) projekty	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
270	(využívajú) na identifikáciu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
271	(využívajú) obdobu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
272	(využívajú) zvuky	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
273	(využívali ako) park	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
274	(využívaním) ohňa	G	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-a
275	(vyvodzovanie) záverov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
276	(vzdialení) predkovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
277	(z hľadiska) zamestnanosti	G	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
278	(z končín) sveta	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
279	(z kúska) dreva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
280	(z príčin) stavu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
281	(za 96) obetí	G	pl.	femininum	jmenné	dlaň	-í
282	(za obeť) ceste	D	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
283	(za zosnulých) poslancov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
284	(začíná sa) výstavba	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
285	(zahynula) časť	N	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
286	(zachovania) parku	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
287	(zametať) spáľňu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
288	(zavraždila) elitu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
289	(zavraždila) inteligenciu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
290	(zavraždila) služba	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
291	(zberných) surovín	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
292	(získavať) odmenu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
293	(zmenšujúci sa) počet	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
294	(zmenu) plánu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
295	(zmerat') inteligenciu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
296	(zmiešaninou) denisovanov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
297	(zmiešaninou) neandertálcov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
298	(zo sídliska) Kopanice	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
299	(zoviera) ústa	A	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-a
300	(zvony) kostolov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
301	ako bábiku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
302	ako členovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ovia
303	ako človek	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
304	ako deti	N	pl.	neutrum	jmenné	nepravidelné	-i
305	ako nástroj	A	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-0
306	ako park	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
307	ako predkovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ovia
308	antropológovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ovia
309	armády	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
310	australopitékovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ovia
311	bábiky	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
312	bez diskusie	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
313	bez diskusie	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
314	bol predsedom	I	sg.	maskulinum	jmenné	hrdina	-om
315	Bratislava	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
316	Bronislav	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
317	cesta	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
318	cesta	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
319	cez služby	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
320	cicavce (sú inteligentnejšie)	N	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
321	časť (z nich)	N	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
322	človek (sa postavil)	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0

323	človek (spadne)	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
324	čo ľudí	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-í
325	dav (zastal)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
326	delfíny (vedia klamať)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
327	deti (mávajú zástavami)	N	pl.	neutrum	jmenné	nepravidelné	-i
328	dievčatá (sa spravujú)	N	pl.	neutrum	jmenné	dievča	-á
329	do boxov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
330	do centra	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
331	do charakteru	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
332	do Katyne	G	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-e
333	do miest	G	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-0
334	do minulosti	G	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
335	do parku	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
336	do procesu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
337	do rokov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
338	do rokov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
339	do Sejmu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
340	do Senátu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
341	do soboty	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
342	do tieňa	G	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-a
343	do vesmíru	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-u
344	do vlastníctva	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
345	domy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
346	Dora	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
347	Dorota	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
348	Ďureje	N	sg.	maskulinum	jmenné	kuli	-0
349	Ďureje	N	sg.	maskulinum	jmenné	kuli	-0
350	Ďureje	N	sg.	maskulinum	jmenné	kuli	-0
351	elity	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
352	EURES	N	sg.	maskulinum	jmenné	nesklonné	
353	Expo	N	sg.	neutrum	jmenné	nesklonné	
354	Františe	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
355	gorily (sa vedia naučiť)	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
356	Heizer	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
357	Heizer	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
358	Homo	N	sg.	maskulinum	jmenné	nesklonné	
359	chodci (využívajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
360	chodník (ktorý využívajú)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
361	chvíľku (zazerá)	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
362	Inštitútu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
363	Ján	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
364	Jaroslav	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
365	je prezidentom	I	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
366	je problém	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
367	je súčasťou	I	sg.	femininum	jmenné	kosť	-ou
368	je zriaďovateľom	I	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
369	jedinca (sa pokúšali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
370	Jimmy	N	sg.	maskulinum	jmenné	kuli	-0
371	Job	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
372	k bábikám	D	pl.	femininum	jmenné	žena	-ám
373	k dispozíci	D	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
374	k palácu	D	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-u
375	k zmene	D	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
376	kategória	N	sg.	maskulinum	jmenné	ulica	-a

377	kategória	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
378	Kopanice	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
379	kraj (musí)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
380	krajinu (čakajú)	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
381	kultúry	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
382	Lech	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
383	len zvieratá	N	pl.	neutrum	jmenné	dievča	-á
384	lietadlo (havarovalo)	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
385	ľudia (lietajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
386	ľudia (sa obávajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
387	ľudia (sa pýtajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
388	ľudia (sa začali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
389	ľudia (si mysleli)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
390	ľudia (vyžívajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
391	ľudoopy (ukazujú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
392	má problémy	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
393	medzi chovateľom	I	sg.	femininum	jmenné	chlap	-om
394	medzi samicami	I	pl.	femininum	jmenné	ulica	-ami
395	medzi sídliskami	I	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-ami
396	medzi zvierateľom	I	sg.	neutrum	jmenné	dievča	-om
397	mesto (by malo)	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
398	Michal	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
399	minister	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
400	na burze	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
401	na ceny	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
402	na ceste	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
403	na človeka	A	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
404	na deň	A	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-0
405	na diskusiu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
406	na facebooku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
407	na koňštrukciu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
408	na letisku	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-u
409	na ľudí	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-í
410	na masakru	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
411	na materstvo	A	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
412	na mieste	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-e
413	na mieste	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-e
414	na nohu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
415	na nohu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
416	na obed	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
417	na otázku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
418	na otázku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
419	na palube	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
420	na ploche	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
421	na podmienky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
422	na podmienky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
423	na policajtov	A	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
424	na pomery	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
425	na pozemkoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
426	na predchádzky	A	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
427	na prechod	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
428	na prežitie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
429	na príkaz	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
430	na ročníku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u

431	na samicu	A	sg.	femininum	jmenné	ulica	-u
432	na scénár	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
433	na Slovensku	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-u
434	na Smolensku	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-u
435	na špecifiká	A	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-á
436	na štruktúru	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
437	na trhu	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
438	na ulici	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
439	na ulici	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
440	na území	L	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-í
441	na vyvodzovanie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
442	na západe	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
443	na zem	A	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-0
444	na zónu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
445	národa	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
446	nielen výzorom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
447	Nitra	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
448	o hlavu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
449	o jedlo	A	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
450	o kultúrach	L	pl.	femininum	jmenné	žena	-ách
451	o kúsok	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
452	o mláďatá	A	pl.	neutrum	jmenné	dievča	-á
453	o povolenie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
454	o prácu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
455	o šimpanzoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
456	o tlak	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
457	o veciach	L	pl.	femininum	jmenné	kosť	-iach
458	o výstavbu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
459	o záchranu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
460	oblúkom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
461	obyvatelia (ktorým sa...)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
462	od letiska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
463	od predkov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
464	od soboty	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
465	od šimpanzov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
466	od ulice	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
467	od zhluku	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
468	odborníci	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
469	odovzdávanie (sa líša)	N	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
470	okrem (zastavaného) uzemia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
471	opice (sú inteligentnejšie)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
472	opice (sú rovnaké)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
473	ošetrovateľ	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
474	ošetrovateľka	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
475	Palkovič	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
476	Palkovič	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
477	Palkovič	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
478	pamäti	G	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
479	park (vymeniť)	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
480	paviány (vedia rozlíšiť)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
481	Peter	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
482	Peter	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
483	plán (počítá)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
484	plocha	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a

485	po budovu	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
486	po človeku	L	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-u
487	po chvíľke	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
488	po krajoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
489	po palác	A	sg.	maskulinum	jmenné	stroj	-0
490	po roku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
491	po správe	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
492	po výbehu	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
493	podľa informací	G	pl.	femininum	jmenné	ulica	-í
494	podľa ministra	G	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-a
495	podľa plánu	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
496	Poliaci (neuverili)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
497	Poľsko (držalo)	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
498	Poľsko (nezažilo)	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
499	popri ceste	G	sg.	femininum	jmenné	ulica	-e
500	pozemky (nie sú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
501	pozorovanie (ukázalo)	N	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
502	pre činnosti	A	pl.	femininum	jmenné	kosť	-i
503	pre územie	A	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
504	pred palácom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
505	pred zimou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
506	predkovia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
507	predpoklady (sú staré)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
508	predstavitelia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
509	pri otázke	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
510	pri príprave	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
511	pri Smolensku	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-u
512	pri šimpanzoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
513	primáty (sú nedokonalí)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
514	prípady (sa vyskytovali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
515	príprave (musí predchádzať)	D	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
516	pro verejnosť	A	sg.	femininum	jmenné	kosť	-0
517	problematiku	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
518	problémom (je, že...)	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
519	před slnkom	I	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-om
520	při výstavbe	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
521	rakvu (sprevádzali)	A	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
522	realizácii (musí predchádzať)	D	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
523	Richter	N	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-0
524	rodiny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
525	rodiny	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
526	s človekom	I	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
527	s dodatkom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
528	s fotoaparátom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
529	s gorilami	I	pl.	femininum	jmenné	žena	-ami
530	s chovateľmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-mi
531	s krajmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-mi
532	s Lechom	I	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
533	s materstvom	I	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-om
534	s mozgom	I	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-om
535	s novinármi	I	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-mi
536	s orangutanmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-mi
537	s osobnosťami	I	pl.	femininum	jmenné	kosť	-ami
538	s Poľskom	I	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-om

539	s prezidentom	I	sg.	maskulinum	jmenné	chlap	-om
540	s primátmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-mi
541	s telom	I	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-om
542	s vodou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
543	s výstavbou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
544	s výstavbou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
545	s využívaním	I	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ím
546	samce (používali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	stroj	-e
547	samica (si urobila)	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
548	samice (majú)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
549	samice (používali)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
550	samice (sa začali)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
551	samice (sú trpezlivejšie)	N	pl.	femininum	jmenné	ulica	-e
552	scéna (je v šoku)	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
553	se starostlivosťou	I	sg.	femininum	jmenné	kosť	-ou
554	se zmenou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
555	schopnosti (nie sú unikátne)	N	pl.	femininum	jmenné	kosť	-i
556	Silvia	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
557	skôr zvykmi	I	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-mi
558	skúmania (ukázali)	N	pl.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
559	skupina (sa naučila)	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
560	skupiny (sa mohli odlišovať)	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
561	skupiny (využívajú)	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
562	Slovensko	N	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-o
563	so štruktúrou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
564	so zástavbou	I	sg.	femininum	jmenné	žena	-ou
565	správanie (sa líša)	N	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ie
566	sú ľudia	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
567	sú miesta	N	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-a
568	susedia (odovzdávali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
569	šimpanzy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
570	šimpanzy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
571	šimpanzy	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
572	šimpanzy (sa líšia)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
573	šimpanzy (sa líšia)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
574	šimpanzy (sa podobajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
575	šimpanzy (sa podobajú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
576	šimpanzy (sa rozhodovali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
577	šimpanzy (sa upokojili)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
578	šimpanzy (sa vedia naučiť)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
579	šimpanzy (ukazujú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
580	tlupy (žijú)	N	pl.	femininum	jmenné	žena	-y
581	tragédia	N	sg.	femininum	jmenné	ulica	-a
582	u opíc	G	pl.	femininum	jmenné	ulica	-0
583	úrad (neeviduje)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
584	v ankete	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
585	v antike	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
586	v čase	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
587	v čase	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
588	v čase	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
589	v časti	L	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
590	v črevách	L	pl.	neutrum	jmenné	mesto	-ách
591	v dejinách	L	pl.	femininum	jmenné	žena	-ách
592	v Európe	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e

593	v histórii	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
594	v Katyni	L	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-i
595	v lese	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
596	v lokalite	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
597	v lokalite	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
598	v lokalite	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
599	v lokalite	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
600	v Nitre	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
601	v parku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
602	v parku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
603	v parku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
604	v podobe	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
605	v praxi	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
606	v Prievidzi	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
607	v prípade	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-e
608	v prípadoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
609	v prírode	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
610	v prírode	L	sg.	maskulinum	jmenné	žena	-e
611	v prírode	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
612	v prírode	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
613	v prírode	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
614	v prospech	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
615	v regiónoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
616	v reštitúciách	L	pl.	femininum	jmenné	ulica	-ách
617	v rokoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
618	v rokoch	L	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-och
619	v ruke	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
620	v situácii	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
621	v skupine	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
622	v Smolensku	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-u
623	v sobotu	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-u
624	v sobotu	L	sg.	maskulinum	jmenné	žena	-u
625	v súčasnosti	L	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
626	v súčasnosti	L	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
627	v šoku	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
628	v štruktúre	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
629	v televízii	L	sg.	femininum	jmenné	ulica	-i
630	v tichosti	L	sg.	femininum	jmenné	kosť	-i
631	v tlupe	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
632	v území	L	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-í
633	v vlastníctve	L	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-e
634	v zahraničí	L	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-í
635	Varšava	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
636	vedci (nechali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
637	vedci (si všimli)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
638	Viera	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
639	vlastníci (boli)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
640	vlastníci (sú)	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-i
641	vo Varšave	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
642	vo Varšave	L	sg.	femininum	jmenné	žena	-e
643	vo výbehu	L	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-u
644	výskum (ukázal)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
645	výskumy (ukázali)	N	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
646	výstavba	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a

647	z hľadiska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
648	z končín	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
649	z krajín	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
650	z kúska	G	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-a
651	z plochy	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
652	z preliezačiek	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
653	z príčin	G	pl.	femininum	jmenné	žena	-0
654	z Ugandy	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
655	z Ústredia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
656	z výskumov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
657	za (pár) domov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
658	za (sedemdesiat) rokov	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
659	za obeť	A	sg.	femininum	jmenné	košť	-0
660	za park	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
661	za úspech	A	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
662	za zem	A	sg.	femininum	jmenné	dlaň	-0
663	za živočíchy	A	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-y
664	zamestnávateľa	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
665	zamestnávateľa	N	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ia
666	zásah (sa robí)	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0
667	ze samcov	G	pl.	maskulinum	jmenné	chlap	-ov
668	ze svetov	G	pl.	maskulinum	jmenné	dub	-ov
669	zo sídliska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
670	zo skaly	G	sg.	femininum	jmenné	žena	-y
671	zo Slovenska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
672	zo Slovenska	G	sg.	neutrum	jmenné	mesto	-a
673	zo zahraničia	G	sg.	neutrum	jmenné	vysvedčenie	-ia
674	zoologička	N	sg.	femininum	jmenné	žena	-a
675	zvieru (je najmúdrejšie)	N	sg.	neutrum	jmenné	dievča	-a
676	žebník	N	sg.	maskulinum	jmenné	dub	-0

PŘÍLOHA 3

	pád	rod	typ	počet	procento
0	N sg.	M	chlap	26	3,846 %
	N sg.	M	kuli	4	0,592 %
	N sg.	M	dub	20	2,959 %
	A sg.	M	dub	22	3,254 %
	A sg.	F	stroj	3	0,444 %
	G pl.	F	žena	11	1,627 %
	G pl.	F	ulica	1	0,148 %
	A sg.	F	dlaň	2	0,296 %
	N sg.	F	košť	7	1,036 %
	A sg.	F	košť	7	1,036 %
	G pl.	N	mesto	7	1,036 %
	G pl.	N	dievča	1	0,148 %
					111
-a	N sg.	M	chlap	11	1,627 %
	A sg.	M	chlap	1	0,148 %
	N sg.	M	hrdina	1	0,148 %
	G sg.	M	dub	6	0,888 %
	G sg.	M	stroj	2	0,296 %
	N sg.	F	žena	23	3,402 %
	N sg.	F	ulica	8	1,183 %
	G sg.	N	mesto	18	2,663 %
	N pl.	N	mesto	1	0,148 %
	A pl.	N	mesto	2	0,296 %
	N sg.	N	dievča	2	0,296 %
					75
-á	A pl.	N	mesto	2	0,296 %
	N pl.	N	dievča	2	0,296 %
	A pl.	N	dievča	1	0,148 %
				5	0,74 %

pád rod typ počet procento

-e	L sg.	M	dub	6	0,888 %	
	N pl.	M	stroj	3	0,444 %	
	A pl.	M	stroj	4	0,592 %	
	D sg.	F	žena	3	0,444 %	
	L sg.	F	žena	29	4,29 %	
	G sg.	F	ulica	14	2,071 %	
	N pl.	F	ulica	9	1,331 %	
	A pl.	F	ulica	2	0,296 %	
	G sg.	F	dlaň	3	0,444 %	
	A pl.	F	dlaň	1	0,148 %	
	L sg.	N	mesto	3	0,444 %	
					77	11,39 %

-i	N pl.	M	chlap	9	1,331 %
	N pl.	M	hrdina	1	0,148 %
	G sg.	F	ulica	2	0,296 %
	L sg.	F	ulica	7	1,036 %
	L sg.	F	dlaň	1	0,148 %
	G sg.	F	košť	6	0,888 %
	L sg.	F	košť	4	0,592 %
	N pl.	F	košť	2	0,296 %
	A pl.	F	košť	3	0,444 %
	N pl.		neprav.	3	0,444 %
					38

-y	N pl.	M	dub	29	4,29 %
	A pl.	M	dub	10	1,479 %
	G sg.	F	žena	19	2,811 %
	N pl.	F	žena	12	1,775 %
	A pl.	F	žena	14	2,071 %
				84	12,43 %

-o	N sg.	N	mesto	6	0,888 %
	A sg.	N	mesto	5	0,74 %
				11	1,627 %

-u	G sg.	M	chlap	1	0,148 %
	D sg.	M	chlap	1	0,148 %
	L sg.	M	chlap	1	0,148 %
	G sg.	M	hrdina	1	0,148 %
	G sg.	M	dub	24	3,55 %
	D sg.	M	dub	1	0,148 %
	L sg.	M	dub	10	1,479 %
	D sg.	M	stroj	1	0,148 %
	A sg.	F	žena	32	4,734 %
	L sg.	F	žena	2	0,296 %
	A sg.	F	ulica	8	1,183 %
	L sg.	N	mesto	5	0,74 %
					87

-í	G pl.	M	chlap	6	0,888 %
	G pl.	F	ulica	2	0,296 %
	G pl.	F	dlaň	1	0,148 %
	G pl.	F	kosť	5	0,74 %
	L sg.	N	vysvedčenie	4	0,592 %
				18	2,663 %

-ou	I sg.	F	žena	10	1,479 %
	I sg.	F	ulica	1	0,148 %
	I sg.	F	kosť	2	0,296 %
				13	1,923 %

-ov	G pl.	M	chlap	13	1,923 %
	A pl.	M	chlap	1	0,148 %
	G pl.	M	dub	18	2,663 %
	A pl.	M	dub	1	0,148 %
	G pl.	M	stroj	3	0,444 %
				36	5,325 %

-ovia	N pl.	M	chlap	4	0,592 %
				4	0,592 %

-ia	N pl.	M	chlap	20	2,959 %
	G sg.	N	vysvedčenie	12	1,775 %
	N pl.	N	vysvedčenie	1	0,148 %
				33	4,882 %

-ie	N sg.	N	vysvedčenie	5	0,74 %
	A sg.	N	vysvedčenie	6	0,888 %
				11	1,627 %
-iu	D sg.	N	vysvedčenie	1	0,148 %
					1
-ím	I sg.	N	vysvedčenie	3	0,444 %
					3
-och	L pl.	M	dub	8	1,183 %
					8
-om	I sg.	M	chlap	6	0,888 %
	D pl.	M	chlap	1	0,148 %
	I sg.	M	hrdina	1	0,148 %
	I sg.	M	dub	9	1,331 %
	I sg.	N	mesto	4	0,592 %
	I sg.	N	dievča	1	0,148 %
				22	3,254 %
-am	D pl.	M	žena	1	0,148 %
					1
-ám	D pl.	F	žena	2	0,296 %
					2
-iam	D pl.	F	ulica	1	0,148 %
					1
-ách	L pl.	F	žena	2	0,296 %
	L pl.	N	mesto	1	0,148 %
				3	0,444 %
-iach	L pl.	F	kost'	1	0,148 %
					1
-mi	I pl.	M	chlap	3	0,444 %
	I pl.	M	dub	5	0,74 %
				8	1,183 %

-ami	I pl.	F	žena	2	0,296 %
	I pl.	F	ulica	1	0,148 %
	I pl.	F	kost'	2	0,296 %
	I pl.	N	mesto	1	0,148 %
				6	0,888 %

adjektivní deklinace	13	1,923 %
	13	1,923 %

nesklonná jména	4	0,592 %
	4	0,592 %

celkem: 676 100 %

ANOTACE

Příjmení a jméno: Zobalová Regina

Fakulta a katedra: Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky

Název práce: Jmenná deklinace v češtině a ve slovenštině

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Bláha, PhD.

Počet znaků: 110 727

Počet titulů užití literatury: 43

Počet příloh: 3

Klíčová slova: jmenná deklinace - substantiva - maskulina - feminina - neutra
- pádové koncovky - čeština - slovenština

Tato práce je frekvenční analýzou současné jmenné deklinace slovenských substantiv. Sleduje frekvenci výskytu substantiv v textu, jejich rodové zařazení a deklinační paradigmata. Východiskem výzkumu je text současné slovenské publicistiky o 2 600 slovech. V něm určíme substantiva, na kterých určíme základní morfologické kategorie, jejichž výskyt budeme konfrontovat s monografií Kvantitativní charakteristika současné češtiny (Těšitelová, 1985) a prací Frekvence vzorů českých substantiv: na materiálu ČNK (Osolsobě, K. - Pala, K. - Rychlý, P. 1998).

This work is the frequency analysis of the contemporary Slovak noun declension nouns. This work monitors the frequency of nouns in the text , their family status and declination paradigms. The starting point of research is the text of the present Slovak journalism . which has 2600 words. In it we identify nouns, where we determine the basic morphological category, which we will confront with the incidence of monographs Quantitative characteristics of contemporary Czech (Těšitelová, 1985) and works Frequency patterns of Czech nouns : on material ČNK (Osolsobě, K. - Pala, K. - Rychlý, P. 1998).

